

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Vojtěch Balusek

**Mluva žáků na vybraných školách na Holešovsku se
zaměřením na každodenní komunikaci**

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Hejsek, Ph.D.

OLOMOUC 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem *Mluva žáků na vybraných školách na Holešovsku se zaměřením na každodenní komunikaci* vypracoval samostatně a použil jen uvedené literatury a zdrojů.

Olomouc dne 24. 5. 2016

.....

Vojtěch Balusek

Děkuji Mgr. Lukáši Hejskovi, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce a poskytování cenných rad. Děkuji všem informátorům a respondentům za ochotu a účast v průzkumu. Poděkování také patří mým přátelům a rodině za podporu po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	6
Cíle.....	7
Teoretická část.....	8
1 Řeč, jazyk a komunikace.....	8
1.1 Historie jazyk.....	10
1.2 Jednotlivé jazyky.....	11
1.3 Jazyky přirozené a umělé.....	11
2 Národní jazyk.....	12
2.1 Český národní jazyk.....	12
2.1.1 Vývoj českého národního jazyka.....	13
2.1.2 Charakteristika českého národního jazyka.....	15
3 Slovní zásoba.....	17
3.1 Pozdravy.....	18
4 Útvary českého národního jazyka.....	19
4.1 Spisovné útvary českého národního jazyka.....	19
4.2 Nespisovné útvary českého národního jazyka.....	21
4.2.1 Územní diference.....	21
4.2.2 Sociální diference.....	22
5 Lexikologie.....	25
6 Onomastika.....	26
6.1 Přezdívky.....	27
6.1.1 Důvody vzniku přezdívek.....	27
Praktická část.....	29
7 Výzkum.....	29
7.1 Cíle výzkumu.....	29
7.2 Předpoklady pro výzkum.....	29
7.3 Oblast výzkumu.....	29
7.4 Informace o školách, které spolupracovaly na výzkumu.....	31
7.5 Metodika výzkumu.....	31
7.6 Skupina respondentů.....	32
8 Vyhodnocení výzkumu.....	34
8.1 Závěry plynoucí z dotazníkového šetření.....	85

8.2 Srovnání s dalšími výzkumy.....	87
Závěr.....	88
Použitá literatura.....	89
Internetové zdroje.....	92
Přílohy.....	93
Anotace diplomové práce.....	96

Úvod

Dorozumívání řečí, schopnost užívat jazykové komunikace, je to, co člověka odlišuje od ostatních živočišných druhů. Lidé si řeč vytvořili sami jako prostředek potřeby sdělení či dorozumění. Aby mezi sebou mohli komunikovat, museli si vytvořit určitý kód, kterému by rozuměli. Nevíme, zda řeč vznikla na jednom místě nebo na místech různých. Víme jen, že řeč je stará jako lidstvo samo a prošla velmi dlouhým vývojem.

Již od svých prvních počátků má řeč, i slovo, velký význam. Také v současnosti je tato síla slova patrná, neboť jedním nesprávně zvoleným slovem lze hodně pokazit. Dnes je člověk mimo jiné posuzován také z hlediska svých vyjadřovacích schopností a úrovně mluveného projevu. Je nutné umět volit správná slova a svůj mluvený projev umět přizpůsobovat tak, aby odpovídal aktuálnímu okruhu posluchačů. Kvalitnímu vyjadřování je však třeba se učit, a to po celý život. První zkušenosti s mateřským jazykem získá člověk zejména od rodičů a nejbližších příbuzných, kteří u něj vytvoří základy jeho vyjadřovacích schopností. Na těchto nejbližších lidech primárně závisí pozdější kvalita mluveného projevu. S jazykovou komunikací se setkává také v dětském kolektivu. Školní docházku pak budoucí žák obvykle zahajuje již s poměrně dobře rozvinutými vyjadřovacími schopnostmi. Během školní docházky pak ještě více prohlubuje své poznatky o jazyce, rozšiřuje svou slovní zásobu a zdokonaluje svůj mluvený projev. Proces zdokonalování mluveného projevu, teoretických znalostí o jazyce a rozšiřování slovní zásoby však nekončí s dosaženým vzděláním, ale pokračuje po celý život.

Naším národním jazykem je jazyk český, který má pro nás zásadní význam. Českým jazykem se zabývá i tato diplomová práce, která si všímá rozdílů v komunikaci a vyjadřování žáků druhého stupně dvou vybraných základních škol v oblasti Holešovska. Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou, kdy v části teoretické definujeme pojmy řeč a jazyk, stručně zmiňujeme historii jazyka a představujeme jednotlivé jazyky. Pojednáváme o našem národním jazyce, historii, útvarech, slovní zásobě, lexikologii a jejích dílčích disciplínách.

Praktická část práce zahrnuje úvodní předpoklady pro výzkum a charakterizuje výzkumnou metodu, oblast výzkumu a výzkumný soubor, pozornost věnujeme také realizaci výzkumu, zjištěným výsledkům a z nich plynoucím závěrům.

Cíle

V diplomové práci se zaměříme na sledování rozdílů v komunikaci a běžném mluveném projevu žáků, kteří navštěvují druhý stupeň základní školy. Soustředíme se na oblasti slovní zásoby, zejména pak na užití a frekvenci slangových názvů, pozdravů, oslovení, přezdívek či vulgárních slov. Pokusíme se však také vyložit původ některých užívaných slangových názvů, či důvody jejich užití.

Vzhledem k povaze práce budeme věnovat pozornost především srovnání rozdílů v komunikaci a užívání slangových názvů, a to hned z několika pohledů: z pohledu genderu (srovnání odpovědí hochů a dívek), z pohledu věku (srovnání odpovědí žáků mladších a žáků starších), z pohledu bydliště (srovnání odpovědí žáků pocházejících z vesnice a žáků pocházejících z města) a z pohledu navštěvované školy (srovnání odpovědí žáků navštěvujících školu městskou a žáků navštěvujících školu vesnickou).

S přihlédnutím k rozdělení práce na část teoretickou a část praktickou stanovujeme také cíle pro první část práce, v níž bychom chtěli představit a popsat teoretické poznatky, které se budeme snažit aplikovat do druhé, praktické části práce.

Teoretická část

1 Řeč, jazyk a komunikace

Lidé se dorozumívají mluvením, řečí. Bez této komunikace by nemohla existovat žádná lidská společnost. Z poměrně nevelkého množství hlásek tvoříme slova a jejich tvary, spojujeme je do vět a ty pak do větších celků. Řeč však neslouží pouze k vzájemnému dorozumívání lidí, ale má i jiné důležité funkce: vyjadřuje myšlení (schopnost jazyka umožňovat vytváření pojmů, představ a myšlenek), city, přání a vůli. Lidé mají schopnost osvojit si řeč, ale nemluví stejně, nýbrž různými jazyky.¹ Řeč a jazyk nejsou výrazy synonymní. Jako odborný jazykovědný pojem je řeč nejen mluvení, ale i psaní, tedy jakákoli jazyková dorozumívací činnost.

Řeč je individuální způsob realizace jazyka, jazykového systému. Oproti tomu jazyk je abstrakce, součást lidského vědomí, znalost jazyka je realizována řečí, řeč je tedy konkretizace jazyka.² Bylo by ale omylem si myslet, že jazyk, jazykový systém, uložený v naší paměti a jen nedokonale zobrazovaný v různých mluvnicích a slovnících jazyka, a řeč, vytváření promluv a porozumění jim, jsou dvě zcela různé, samostatné věci. Naopak, jsou na sobě závislé, vzájemně se podmiňují, jedna bez druhé nemohou existovat. Dalo by se říci, že jde o dvě různé strany téže mince, dva různé aspekty jednoho a téhož komplexního jevu. O jazykovém systému totiž víme jen to, co jsme schopni vyčíst a rekonstruovat z řeči a znalost jazykového systému je zbytným předpokladem, ba podmínkou pro to, abychom se mohli dorozumívat řečí.³

Jazyk a jeho praktické užívání se obecně pokládá za něco zcela samozřejmého a všedního. Třebaže nás jazykové projevy obklopují stále, po celý život, lze jazyk označit za jev svým způsobem zvláštní, hodný pozornosti. Bývá nejčastěji definován jako nejdokonalejší a nejužívanější prostředek lidského dorozumívání (komunikace). To je zvlášť patrné z jeho srovnání s jinými dorozumívacími prostředky nebo s jejich soustavami, např. s vlajkovými, zvukovými nebo světelnými signály, na rozdíl od komunikace jazykové jsou tyto soustavy použitelné jen v některých specifických situacích, jejich existence je podmíněna jazykem (tyto signály vyjadřují to, na čem se lidé dohodli).⁴

¹ STYBLÍK, V. et al. *Základní mluvnice českého jazyka*. Praha: SPN, 2004, s. 13. ISBN 807235-018-8.

² ČECHOVÁ, M. et al. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 2000, s. 17. ISBN 80-85866-57-9.

³ ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. s. 7-9. ISBN 80-200-0589-7

⁴ HUBÁČEK, J. et al. *Čeština pro učitele*. VADE MECUM BOHEMIAE, s.r.o., 2010, s. 13. ISBN 80-86041-30-1.

Přirozený jazyk je nejrozvinutějším dorozumívacím systémem, od ostatních systémů se liší jednak nesrovnatelně bohatším inventářem znaků (slov), jednak i jejich strukturou (specifickým rysem lidské řeči je tzv. dvojí artikulace: výpověď se dá rozdělit do slov a slova dále do hlásek) a možnostmi jejich kombinace (do vět).⁵ Základní funkcí jazyka je funkce dorozumívací, která je nepochybně nejdůležitější funkcí přirozených jazyků. Dorozumívání, tj. vzájemné poskytování či sdělování informací, představuje nepochybně základní a nejdůležitější funkci přirozených jazyků. Každý jazyk však kromě toho plní v životě příslušného jazykového společenství i jeho jednotlivých členů celou řadu dalších funkcí.⁶

Ruský lingvista Roman Jakobson formuloval 6 základních funkcí jazyka:

- **emotivní/expresivní, výrazová** – mluvčí v některých projevech ztrácí ze zřetele i adresáta, jeho jazykový projev se stává jakýmsi výrazem neverbálního chování. Smích, pláč, radost... bouchání do stolu, práskání dveřmi atd.;
- **referenční** (*refero*, lat. – *podávám zprávu*), sdělná, informativní, kognitivní (*cognosco, cognitum, poznávám, dovidám se něco*, lat. *poznávací*). Jde o vztah k obsahu promluvy, o sdělení, o informaci;
- **konativní, apelativní** – mluvčí uplatňuje záměr ovlivnit posluchače;
- **estetická, poetická** – schopnost vyvolávat estetický dojem;
- **metajazyková** – mluvčí nebo pisatel převádí pozornost posluchače nebo čtenáře na formu jazyka (*skriptum o jazykovědě, gramatika* atd.);
- **fatická, kontaktní** – díky této funkci se udržuje kontakt mluvčího s posluchačem.⁷

Všechny uvedené funkce spolu s hlavní funkcí dorozumívací či sdělovací patří mezi komunikativní funkce v širším smyslu. Jazyk ovšem slouží nejen ke komunikaci, ale je i důležitým nástrojem člověka v procesu poznávání. V této souvislosti se nejčastěji hovoří o jeho funkci pojmenovávací a kognitivní.

Pojmenovávací funkce spočívá v tom, že jednotlivé předměty, jevy a události se pojmenovávají, přiřazují se jim určité pojmy. Jazyk má však také nezastupitelnou úlohu při rozvíjení myšlení a při poznávání mimojazykové skutečnosti (okolního světa). Právě na tom je založena jeho funkce kognitivní čili poznávací.⁸

⁵ ČERNÝ, J. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 2008, s. 13. ISBN 978-80-7346-093-8.

⁶ Černý, 2008, s. 16.

⁷ HEJSEK, L. a POLÁK, M. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. s. 8. ISBN 978-80-244-4777-3.

⁸ Černý, 2008, s. 17.

1.1 Historie jazyka

Jazykové schopnosti jsou vázány výlučně na člověka a formovaly se spolu s ním. O původu člověka – a tedy i jazyka – máme však dosud bohužel pouze velmi mlhavou představu. Nevíme dokonce ani přesně, odkdy na Zemi člověk žije, případně v které době převážily jeho „lidské“ vlastnosti nad „zvířecími“.⁹ Mezi základními charakteristickými rysy, kterými se člověk odlišil od ostatní živé přírody, se uvádějí: vzpřímená chůze, ruka, používání nástrojů, zvětšení mozku (myšlení) a v neposlední řadě lidská řeč.¹⁰

Z těchto důvodů se objevila celá řada teorií, které se snaží vysvětlit vznik jazyka různým způsobem a pro jeho počáteční fázi zdůrazňují úlohu různých prvků a faktorů, např. citoslovcí, či zvukomalebných slov. Jisté je však pouze to, že jazyk spolu s myšlením je pravděpodobně tím nejdůležitějším příznakem, kterým se člověk odlišil od ostatní živé přírody. Všem ostatním dorozumívacím prostředkům u zvířat – ať už jsou sebedůmyslnější – chybí jednak spojitost s myšlením, jednak princip dvojí artikulace. Jsou to jen soubory omezeného počtu neartikulovaných signálů, které se nedají dělit do nižších jednotek, kdežto kterýkoli lidský jazyk má k dispozici omezený soubor fonémů, jejichž kombinací je možné vytvářet neomezený počet výrazů (slov). Z nich se pak dále skládají větší celky (věty, případně texty).¹¹ Řeč tedy vznikla z potřeby dorozumět se, souvisí především s veškerou lidskou činností, bez vzájemného dorozumívání mezi lidmi by se nemohla lidská činnost vyvíjet, a tím ani lidská společnost. Řeč vznikla se samým počátkem lidské společnosti a vyvíjela se i vyvíjí se s touto společností.¹²

Třebaže lidé mají schopnost osvojit si řeč, nemluví stejně, nýbrž různými jazyky. Původně měl jistě každý lidský kolektiv svůj vlastní způsob dorozumívání – svůj jazyk. Tyto jazyky byly zprvu velmi jednoduché obsahovaly jen slova nejnütnější, potřebná v primitivním denním životě, a měly zcela jednoduchou mluvnickou stavbu.¹³ Ovšem lidé na světě nemluví všichni stejně, stejnou řečí mluví pouze příslušníci jednoho celku, proto teprve s vývojem kmenů vznikaly jazyky kmenové a později pak také jazyky národní, kterými mluví příslušníci jednoho národního celku, národa.¹⁴ Na vývoj každého jazyka mají vliv jazyky jiné, žádný národ totiž nežije izolovaně. Také do našeho jazyka vlivem historických událostí proniklo mnoho slov z cizích jazyků.

⁹ Černý, 2008, s. 17.

¹⁰ ČERNÝ, J. *Malé dějiny lingvistiky*. Praha: Portál, 2005. s. 14. ISBN 80-7178-908-9.

¹¹ Černý, 2008, s. 18.

¹² HAVRÁNEK, B. a JEDLIČKA, A. *Česká mluvnice*. Praha: SPN, 1963. s. 3

¹³ Styblík, 2004, s. 13.

¹⁴ Havránek a Jedlička, 1963, s. 3.

1.2 Jednotlivé jazyky

Jazyků je na světě několik tisíc, obvykle se uvádí počet od tří do pěti tisíc, někdy i sedmi tisíc. Přesný počet však nelze uvést, protože u mnoha jazyků, zejména černošských a indiánských kmenů, je těžké odlišit zvláštní jazyky od jejich nářečí.¹⁵ Pro představu uvedeme, že v Evropě je jazyků jen několik desítek, v Africe je jich přes půl tisíce a američtí Indiáni mluví více než tisíci různými jazyky.¹⁶ Jen asi 1400 jazyků má alespoň nejzákladnější literaturu (překlad Bible), jen asi 70 jazyků je užíváno více než 100 000 lidmi, jen 40 jazyky mluví více než milion lidí a pěti jazyky (čínštinou, španělštinou, angličtinou, hindštinou a arabštinou) mluví polovina lidstva. Naproti tomu některými z 1200 indiánských jazyků mluví jen několik desítek lidí.¹⁷

1.3 Jazyky přirozené a umělé

Jazyky, které si národy vytvořily v průběhu dlouhého vývoje, nazýváme jazyky přirozené. Vedle nich si lidská společnost sestavila pro různé speciální potřeby jazyky zvláštní, umělé¹⁸, které vznikly vzhledem k tomu, že přirozený jazyk platí pouze pro omezenou oblast. Proto se lidé snažili vytvořit umělý jazyk, který by byl jednoduchý, snadno zvládnutelný a mohl sloužit jako celosvětový dorozumívací prostředek.¹⁹ Snahy o tyto projekty umělých jazyků, třebaže velmi staré (touto myšlenkou se zabýval již J. A. Komenský) a podporované významnými lidmi, neměly dosud úspěch. Příčiny jsou hlavně dvě. Jednak se přívrženci mezinárodního jazyka nedovedli sjednotit na jednom jazyku a jednak se vyskytuje nechuť velkých národů k těmto projektům, neboť by raději viděli obecné uplatnění jazyků vlastních.

V 18. a 19. století došlo k vytvoření několika umělých jazyků, určitého rozšíření dosáhl tzv. „volapük“. Nejrozšířenějším umělým jazykem se však stal jazyk „esperanto“, jehož autorem byl polský filolog Zamenhof. Slovní zásoba je převzata zejména z románských, částečně z germánských jazyků. V esperantu vycházejí i časopisy, knihy, pořádají se o něm konference a je dokonce také předmětem ochrany UNESCO. Další umělé jazyky vznikaly také ve 20. století (př. ido, interlingva, okcidentál, novial, IALA, ...), žádný z nich však nedosáhl takového rozšíření jako esperanto.²⁰

¹⁵ Styblík, 2004, s. 13.

¹⁶ JELÍNEK, J. a STYBLÍK, V. *Čtení o českém jazyku*. Praha: SPN, 1971. s. 9.

¹⁷ ŠMILAUER, V. *Nauka o českém jazyku*. Praha: SPN, 1972. s. 18.

¹⁸ BAUER, A. *Čeština na dlani*. Olomouc: Rubico, 2000. s. 9. ISBN 80-85839-56-3.

¹⁹ Hejsek a Polák, 2015, s. 14.

²⁰ Tamtéž.

2 NÁRODNÍ JAZYK

Národní jazyk je souhrn všech prostředků (výrazových i významových), které jsou používány příslušníky jednoho národa či etnika (spojeného historickou, společenskou, kulturní a politickou sounáležitostí) jako nástroj myšlení a dorozumění.²¹ V národním jazyce se také zrcadlí dosavadní vývoj společnosti. Kulturní, společenské a politické změny jsou pak nejcitelněji zaznamenávány ve slovní zásobě národního jazyka.

2.1 Čeština jako národní jazyk

Naším národním jazykem je jazyk český, čeština, mluví jím příslušníci českého národa. Někdy se národní jazyk nazývá také, méně přesně, ale výstižně, řečí mateřskou, protože se mu zpravidla každý příslušník národa učí od své matky v dětském věku.²²

Český jazyk je tedy naší mateřštinou, dorozumíváme se jím s příslušníky našeho národa. Českým jazykem mluvili také naši předkové, byly jím od dávných dob psány písemné památky, které nás seznamují s naším národním vývojem. Česky budou mluvit a psát také i příští generace. Český jazyk je pojítkem mezi všemi příslušníky našeho národa, je ale také výrazem národní jednoty, svou rodnou řečí se odlišujeme od jiných národů, také proto je čeština naším národním jazykem.²³ Češtinou však nemluví pouze příslušníci našeho národa, tedy obyvatelé Čech Moravy a Slezska, ale také příslušníci našeho národa žijící v zahraničí. Podle údajů Ministerstva zahraničních věcí České republiky se k českému původu v zahraničí hlásí, a tedy česky také mluví, téměř dva miliony lidí.

K nejpočetnějším českým komunitám v zahraničí patří: USA, Slovensko, Německo, Kanada, Austrálie, Rakousko, Švýcarsko, Chorvatsko, Ukrajina, Izrael, Británie, Rumunsko, Francie, Bulharsko, Nizozemsko, Polsko a další země, kde je možné nalézt početné české osídlení. Z hlediska dialektologie je zajímavým úkazem existence tzv. jazykových ostrůvků, které byly českými kolonisty vytvořeny v průběhu 18. a 19. století (př. daruvanský ostrov v Chorvatsku, ukrajinská Volyně, rumunský Banát či polský Zelów u Lodže), neboť izolovanost mluvy těchto osad celku národního jazyka má za následek, že se zde plněji zachovaly některé starobylé nářeční znaky, které na domácím území vlivem novějších vyrovnávacích procesů již značně ustoupily případně zanikly.²⁴

²¹ MUŽÍKOVÁ, O., et. al. *Odmaturuj! z českého jazyka*. Brno: Didaktis, 2002. s. 6. ISBN 80-86285-36-7

²² Havránek a Jedlička, 1963, s. 4.

²³ MELICHAR, J., STYBLÍK, V. *Český jazyk: přehled učiva základní školy*. Praha: SPN, 1974, s. 8.

²⁴ MAREŠOVÁ, H. *Základy historické mluvnice s texty k rozboru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 94. ISBN 978-80-244-2028-8.

Čeština jako náš jazyk národní reprezentuje každého z nás coby příslušníka určitého národa. Označení „jazyk národní“ znamená, že jazyk je také jedním z mnoha znaků, kterými se národ vyznačuje. Pro svou důležitost bývá mezi těmito znaky zpravidla uváděn na prvním místě. Dalšími znaky národa pak mohou být např. pospolitost území, společný hospodářský a kulturní život, ale i společné psychické založení jeho příslušníků. Jazyk je tedy i výrazem pro jednotu národa, jeho funkcí je národ reprezentovat a sloužit všem jeho příslušníkům. Jeho prostřednictvím je realizováno také vzdělávání a společenské uplatnění každého příslušníka kolektivu národa. Vytříbenost jazyka se rovněž pokládá za nástroj správného myšlení.

Tyto skutečnosti také podporují důvody, proč máme povinnost náš národní jazyk poznávat, v jeho užívání se zdokonalovat, pečovat o něj a rozvíjet bohatost jeho výrazů.²⁵

2.1.1 Vývoj českého národního jazyka

První písemné doklady o existenci češtiny spadají do 10. století, kdy se vyděluje z původního společného prajazyka Slovanů – praslovanštiny. Čeština však pravděpodobně existovala již v dřívějších dobách jako kmenové nářečí. Teprve od 12. století však lze češtinu považovat za jazyk historicky doložený.

K dokladům jazyka v předhistorickém období slouží kromě rekonstrukce jazyka především nesouvislé památky, jako jsou nápisy na mincích, přípisky či glosy v jinojazyčných literárních textech, citovaná česká slova v latinských textech (bohemika) či vlivy češtiny v jiných slovanských textech (bohemismy). K nejstarším bohemismům patří např. výrazy objevující se v Kyjevských listech z 10. století. Mezi nejvýznamnější zdroje bohemik patří především Kosmova kronika z počátku 12. století. K nejznámějším přípiskům pak první česká věta zapsaná v zakládací listině litoměřické kapituly. K dokladům jazyka dalších vývojových období slouží řada literárních památek a nářečních textů. Také současný stav teritoriálních dialektů umožňuje doložit některá starší stadia vývoje jazyka, neboť jazykové změny se na území národního jazyka neuskutečňují najednou, nýbrž postupně, přičemž lze sledovat tendenci vývoje směrem od kulturního a politického centra, tedy ze středních Čech (neboť od zániku Velkomoravské říše představuje toto centrum Praha) směrem k bezprostředně sousedícím oblastem až k okrajovým částem státu. Z toho důvodu byly jazykové změny v okrajových regionech našeho území prováděny se zpožděním nebo nebyly provedeny vůbec, což poskytuje cenný materiál pro komparaci současného stavu spisovného jazyka s jeho předešlými vývojovými stadii.²⁶

²⁵ Hubáček, 2010, s. 24.

²⁶ Marešová, 2008, s. 7.

Jako zcela samostatný jazyk můžeme češtinu zaznamenat z jazykových a literárních památek datovaných na konec 13. století. Počátkem 14. století pak čeština představuje poměrně vyspělý literární a kulturní jazyk, i když značně nejednotný.²⁷ Ve 14. století byla vytvořena česky psaná *Dalimilova kronika*, vznikaly i první slovníky, studentské básně a divadelní hry. Ve srovnání se současným stavem měla čeština v té době zcela odlišnou hláskovou a tvaroslovnou podobu, ale poměrně rychle se měnila. Její prudký vývoj se zpomalil v 15. století, zejména po vynalezení knihtisku. Vývoj češtiny silně ovlivnil Jan Hus: upravil český pravopis tím, že zavedl psaní rozlišovacích znamének (tzv. nabodeniček).

V období humanismu (od 15. do 17. století) se hlásková a tvaroslovná podoba češtiny už příliš neměnila, jen se velmi rozšířila její slovní zásoba, hlavně přejímáním slov z latiny, z románských jazyků a z němčiny. Velkým přínosem byly odborné spisy a slovníky, které vydával Daniel Adam z Veleslavína. Vznikly i první mluvnice spisovné češtiny. O rozvoj a kultivování češtiny se významně zasloužili čeští bratři, zejména vydáním bible kralické (1579 –1593). Po bitvě na Bílé hoře, kdy valná část české inteligence musela opustit zemi, byla čeština postupně vytlačována z veřejného života, z úřadů a ze škol, města se poněmčovala a český jazyk se udržoval většinou jen mezi venkovským lidem.

Koncem 18. století začalo národní obrození, jehož důležitou součástí a předpokladem bylo právě obrození jazykové. Prudký rozvoj české slovní zásoby v 19. století vedl k odporu některých „brusičů“, kteří protestovali proti všemu, co nebylo ve starším jazyce. Po vzniku samostatné republiky v roce 1918 se čeština stala úředním jazykem, bylo vytvořeno chybějící odborné názvosloví (např. vojenské, poštovní, dopravní, sportovní aj.) a s rozvojem školství a hromadných sdělovacích prostředků se spisovná čeština značně rozšířila. Mezi světovými válkami už byla čeština vyspělým, kultivovaným jazykem, který mohl plnit všechny požadavky na něj kladené vědci i spisovateli. Po roce 1945 se dále obohacovala slovní zásoba a docházelo i ke změnám v mluvnické stavbě. Tvořila se nová slova z domácích základů a přejímala se slova z jiných jazyků, zejména z ruštiny, později zvláště z angličtiny, pracovala se větná stavba v jednotlivých oblastech spisovného jazyka.

Také v současné době se český jazyk (jako všechny ostatní živé jazyky) stále vyvíjí. V souladu s novými vyjadřovacími potřebami společnosti se doplňuje slovní zásoba (přitom některá starší slova už vycházejí z užívání) a poněkud se mění (pomaleji než slovní zásoba a méně nápadně) také jeho mluvnická stavba. Postupně nabývají spisovné platnosti některé tvary a konstrukce dříve považované za nespisovné.²⁸

²⁷ Hubáček, 2010, s. 24.

²⁸ Styblík, 2004, s. 22.

2.1.2 Charakteristika českého národního jazyka

Typologická klasifikace

Typologická klasifikace (typologie) má snahu řadit jazyky do jednotlivých jazykových typů podle jejich gramatických vlastností (fonologických, morfologických nebo syntaktických).²⁹ Podle této klasifikace je čeština jazykem flexivním, což znamená, že má flexi, ohýbání, které je uskutečňováno za pomoci koncovek. Jazyky flexního typu charakterizuje skutečnost, že jedna koncovka může značit více mluvnických významů. Čeština má ovšem i některé rysy jiných typů jazyků, a to jazyků:

- **izolačního typu** – pád se vyjadřuje pomocí předložek, př. vzor *stavení* (*do stavení, ze stavení, k stavení, ...*) a podvzor *paní* (*u paní, od paní, k paní, s paní, ...*);
- **aglutinačního typu** – každá mluvnická kategorie má zvláštní koncovku, aglutinační typ se obecně projevuje v odvozování předponami, př. *les – prales*;
- **polysyntetického typu** – je příznačné množství složenin, př. složeniny adjektivní: *uměleckoprůmyslový, vnitropodnikový, světlezelený, ...*;
- **vnitroflexivního typu** – obměňují se samohlásky uvnitř kmene, př. *přítel – přátel, kuřete - kuřatům*.³⁰

Některé další charakteristiky češtiny mohou být: morfologické (bohatost tvarosloví, množství typů skloňování, existence třech jmenných rodů, rozlišování životnosti, ...), fonologické (soustava pěti samohlásek označovaných šesti písmeny, jen jedna domácí dvojhhláska, množství souhlásek, sykavky, slabikotvorné souhlásky *r, l*, existence hlásky *ř*, stálý přízvuk na první slabice, střední rychlost mluvy – pomalejší než např. italština, menší intonační rozpětí než např. ruština nebo francouzština), pravopisné (fonologický pravopis založen na principu hláskovém, písmena s diakritickými znaménky označujícími délku a jejich pravopisnou měkkost, zachování jedné spřežky, ...), syntaktické (volný slovosled, struktura věty – základ české věty tvoří přísudkové sloveso v určitém tvaru, bezpodmětové konstrukce, ...), lexikální (bohatost slovní zásoby, tvoření nových slov povětšinou odvozováním – pomocí předpon a přípon, tvoření podstatných jmen slovesných, zdvojnásobení, tvoření jmen ženských od mužských, existence ženských příjmení – výrazný typický rys češtiny, výskyt složenin a zkratk, ...)

²⁹ CVRČEK, Václav a kol. *Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2010. s. 27. ISBN 978-80-246-1743-5.

³⁰ Čechová, 2000, s. 20.

Genealogická klasifikace

Genetická, neboli genealogická klasifikace jazyka, tedy hledání příbuznosti mezi jazyky a zkoumání jejich minulosti, rozděluje jazyky do tzv. jazykových rodin, kde jsou jazyky dále řazeny do jazykových skupin. Podle genetického zařazení patří čeština k jazykům indoevropským, kam patří také většina evropských jazyků (angličtina, němčina, francouzština, španělština, italština, portugalština, holandština, norština, švédština, aj.), řada jazyků indických i jiných. Indoevropská jazyková rodina představuje jednu z mnoha jazykových rodin, dle počtu mluvčích je však nejrozsáhlejší jazykovou rodinou. Skládá z několika stovek příbuzných jazyků, mezi které patří většina evropských, ale i některé asijské, především indické a íránské jazyky. Evropské jazyky se dále dělí na několik skupin: slovanské, baltské, germánské, románské a keltské, patří k nim i několik jazyků izolovaných: řečtina, albánština a další.

Slovanské jazyky se ze skupiny indoevropských jazyků vydělují na základě některých společných jazykových rysů a na základě společné části slovní zásoby, která ukazuje, že se vyvinuly ze společného základu, tj. z praslovanštiny. Ze slovanských jazyků má čeština nejblíže ke slovenštině, národnímu jazyku slovenského národa, dále také ale k lužické srbštině a polštině, patří tedy k jazykům západoslovanským. Mezi další slovanské jazyky patří například východoslovanské jazyky (ruština, ukrajinština, běloruština) nebo jihoslovanské jazyky (slovinština, chorvatština, srbština, bulharština, makedonština). Další evropské jazyky, které jsou slovanským jazykům nejbližší, jsou jazyky baltské – litevština a lotyšština.³¹

³¹ Cvrček, 2010, s. 27-28.

3 SLOVNÍ ZÁSoba

Slovní zásobu jednoho jazyka tvoří souhrn všech slov, která se v něm vyskytují. Obsáhlost slovní zásoby svědčí o bohatosti jazyka.³² Slovní zásoba musí plnit mnohostranné úkoly, proto je velmi bohatá a složitá, stále se obohacuje a mění.³³ Počet slov obsažených ve slovní zásobě není uzavřen, neboť velikost slovní zásoby se neustále mění. Proto také počet slov obsažených ve slovní zásobě nelze stanovit přesně. Obraz o rozsahu slovní zásoby poskytují údaje velkých slovníků. Náš největší slovník *Průruční slovník jazyka českého* obsahuje asi 250 000 hesel. Při tak velkém rozsahu slovní zásoby je nasnadě, že jednotliví uživatelé jazyka všechna slova neznají. A ani je pro správné porozumění výpovědi znát nemusejí. Z hlediska uživatelů slovní zásoby rozlišujeme slovní zásobu aktivní a slovní zásobu pasivní.

Aktivní slovní zásoba zahrnuje slova, která jsou v jeho komunikaci užívaná nejčastěji, a to v mluvené i písemné podobě komunikace. Oproti tomu pasivní slovní zásoba jazyka zahrnuje slova, kterým běžný uživatel jazyka sice rozumí, avšak sám je v běžné komunikaci nepoužívá. Uvádí se odhad, že aktivní slovní zásoba běžného uživatele by průměrně měla obsahovat 5000 slov. Zjištění aktivní slovní zásoby je důležité především také pro učení se cizím jazykům. Didaktikové se totiž snaží stanovit optimální slovníkové minimum, tzv. lexikální standard, který představuje soubor lexikálních prostředků pro dorozumívání v základních oblastech společenského styku a užívaných celým společenstvím v dané etapě historického vývoje.

Za univerzální standard, v němž jsou slova pasivní i aktivní slovní zásoby, se považuje rozsah 50 – 60 tisíc slov. Uvádí se však, že k běžné mluvě nám postačí pouze něco kolem 1500 slov. Tyto údaje slouží ovšem jen jako přibližné odhady. Velikost slovní zásoby každého uživatele jazyka je individuální záležitost (individuální slovní zásoba), kterou ovlivňuje mnoho faktorů, především věk, vzdělání, profese, nebo i nářeční původ apod.

Individuální slovník je tedy omezený, je však také osobitý, neboť nenalezneme dvě osoby, které by měli naprosto stejný slovník, individuální slovní zásobu. Mnoho slov je však běžných pro všechny, jsou pro nás samozřejmá a potřebná. Taková slova tvoří jádro slovní zásoby.³⁴

³² HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: SPN, 1980. s. 13.

³³ Styblík, 2004, s. 37.

³⁴ Jelínek a Styblík, 1971, s. 88.

3.1 Pozdravy

Součástí individuální slovní zásoby jsou zcela jistě také pozdravy. Samotný pozdrav pak definujeme jako společenský projev úcty při setkání, který je vyjadřován zejména slovní formulí a případně doplněn také konvenčním gestem. Pozdravy patří k prostředkům, které vyjadřují vzájemné společenské vztahy mezi lidmi, slouží k navázání a ukončení kontaktu v některých typech dialogické komunikace. Pozdravem také naznačujeme, že někoho registrujeme, máme radost ze setkání, může však jít i o vztah ryze neutrální. Na volbu určitého pozdravu má vliv prostředí, společenské postavení partnerů, jejich generační vztah apod.³⁵ Proto existují různé pozdravy pro různé příležitosti. Výběr pozdravu z mnoha variant signalizuje náš vztah k tomu, koho zdravíme, popřípadě k tomu, kým jsme zdraví. Například ustálená pevná pozdravová formule *dobrý den* se vytvořila pro opakované situace a lze ji pokládat za pouhou registraci určité osoby či pozdrav užívaný většinou vzájemně neznámými partnery, anebo partnery, kteří si zachovávají úctu, zdvořilost či vzájemný odstup, neboť je často provázen výrazem vykání.

Zdravit můžeme však také kamarádsky. Může jít třeba o pozůstatek kontaktů z mladšího věku, a proto nepřekvapí ani u starších vrstevníků výrazy typu *ahoj, ahojky, ahojte, čau, čauka, čaute, nazdar, zdarec* apod. Výrazy *nazdar* a *ahoj* jsou nejrozšířenějšími univerzálními pozdravy, kdy formule *ahoj* je původem citoslovce s funkcí vodáckého a trampského pozdravu. Výraz *ahoj* je častějším pozdravem než výraz *nazdar*, který vznikl v roce 1862 jako spolkový pozdrav sokolský. Oba výrazy však v současné době mají charakter kontaktního prostředku a vyjadřují bezprostřednost a uvolněnost vzájemných vztahů partnerů.³⁶ Pozdrav se vždy cenil a cení, spíše se přeceňuje, než nedoceňuje. Je to pochopitelné, neboť z historického hlediska je pozdrav především vzdáváním úcty pánovi, představenému a v odborné literatuře se uvádí, že nedostatek tohoto signálu platí víc než signál sám.

V současné době mají omezené užití či úplně z naší konverzace zmizely pozdravy typu *rukulíbám, má úcta, má poklona, ponížený služebník, buď zdrav, sbohem* aj. Rozšířily se však i pozdravy jiné, nové, protože repertoár přátelských neformálních pozdravů se rozšiřuje a často podléhá módním vlnám. Tyto pozdravy jsou často doplněny o oslovení, které je nezřídka i vulgární, př. *zdar vole* aj. Nicméně tyto pozdravy mohou vypovídat o skupinovém či společenském zařazení zdravících se partnerů.

³⁵ BACHMANNOVÁ, J. et al. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 328. ISBN 80-7106-484-X

³⁶ Tamtéž

4 ÚTVARY ČESKÉHO NÁRODNÍHO JAZYKA

Náš národní jazyk, jazyk český, není zcela jednotný. Příslušníci českého národa nehovoří všichni a za všech okolností stejně, jinak mluví doma nebo s přáteli a jinak na veřejnosti. Liší se vyjadřování lidí starších a mladších a různě se vyjadřují i jednotliví příslušníci téže generace. Značné rozdíly jsou v projevech mluvených a projevech psaných.³⁷ V současnosti se národní jazyk český nejeví jako útvar jednotný. V souvislosti se stále aktuální vnitřní diferenciací sdělovacích potřeb současné vyspělé národní společnosti a v souvislosti s dalšími faktory (místními, profesními, zájmovými aj.) se diferencuje na jazykové útvary.³⁸

4.1 Spisovné útvary českého národního jazyka

Spisovné útvary našeho jazyka jsou představovány spisovnou češtinou a její mluvenou formou, češtinou hovorovou.

Spisovná čeština

Spisovná čeština je nejdůležitějším útvarem národního jazyka a jeví se jako útvar celonárodně závazný. Vyskytuje se na celém našem území.³⁹ Jako jediná má funkci národně reprezentativní.⁴⁰ Užívá se jí s komunikačním záměrem v záležitostech národní kultury duchovní a hmotné, při sledování vyššího komunikačního cíle. Spisovná čeština je i prostředek sjednocující národ. Spisovné češtině je věnována stálá odborná pozornost. Jako jediná se řídí kodifikací, tj. zaznamenáním a uzákoněním normy ve směrodatných příručkách, gramatikách, slovnících atd. Kodifikace však není jen pouhým zachycením normy. Pomocí kodifikace lze přispívat k tomu, aby se živá, uznávaná jazyková norma více ustalovala, napomáhá také k odstraňování nežádoucí rozkolísanosti normy, pomáhá ji sjednocovat i stabilizovat, nesmí ji však do té míry brzdit, aby tím byl znemožněn plynulý vývoj nutný pro spisovný jazyk.⁴¹ Norma a kodifikace určují nejen, jak se má psát, ale také předepisují správnou výslovnost. Spisovnou češtinu kodifikují Pravidla českého pravopisu, Slovník spisovného jazyka českého a Slovník spisovné češtiny. Střediskem pro kodifikaci spisovné češtiny je Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky.

³⁷ Styblík, 2004, s. 16.

³⁸ Hubáček, 2010, s. 24.

³⁹ SGALL, P. *Čeština bez příkras*. Jinočany: H & H, 1992. s. 10. ISBN 80-85467-29-1.

⁴⁰ ČECHOVÁ, M. et. al. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 45. ISBN 978-80-7106-961-4.

⁴¹ DANEŠ, František et al. *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. Praha: Orbis, 1963. s. 21.

Spisovná čeština se však při soukromé komunikaci uplatňuje jen velmi málo, pro potřeby emočně velmi diferenciované soukromé komunikace s množstvím nejrůznějších komunikačních funkcí jí scházejí mnohé výrazové prostředky.⁴²

Nicméně spisovná čeština disponuje množstvím bohatých a propracovaných výrazových prostředků. K těmto prostředkům spisovné češtiny řadíme: prostředky neutrální, tvořící jádro spisovné češtiny, v daném kontextu nejsou nijak výjimečné a jsou stylově bezpříznakové, př. *chodit, stůl, proč*, jsou to základní spisovné výrazové prostředky, dále jsou to prostředky hovorové, užívané v oficiální komunikační situaci, avšak ne natolik oficiální, aby se vyžadovala volba neutrálních a knižních prostředků, jedná se zejména o mluvené neveřejné a poloveřejné projevy v běžném dorozumívacím styku, př. *děkuji, dneska, zasedačka*. Prostředky knižní jsou výrazy užívané jen ve vysoce formálním, oficiálním projevu, především psaném. Nejsou ještě zcela zastaralé, avšak v každodenní komunikaci je prakticky nepoužíváme, př. *leč, neřkuli, laskav*. Prostředky archaické, které jsou prezentovány výrazy v dnešním současném jazyce silně zastarávajícími nebo již zcela zastaralými, př. *oř, ledvaže, an*, a prostředky expresivní, kterých je užíváno v projevech citově příznakových, př. *miminko, šuškat, debakl*.⁴³

Hovorová čeština

Mluvenou podobou spisovného jazyka je hovorová čeština, která je označována také jako varianta spisovného jazyka. Bývá užívána v neoficiálních mluvených projevech a její výrazy na rozdíl mají různou míru „nespisovnosti“.⁴⁴ Oproti spisovné češtině má čeština hovorová uvolněnější stavbu, menší přesnost, větší citové zabarvení, chybí jí užívání knižních tvarů výrazů. Odlišuje se také strukturou syntaktické výstavby, kdy větná stavba má většinou jednodušší syntaktické vztahy, které jsou často jasné až teprve z kontextu. Je však také snadno proměnlivá a přizpůsobuje se daným situacím. Hovorová čeština je tolerantnější k nespisovným prvkům jazyka, které se nejprve stávají hovorovými variantami spisovných prostředků, později však mohou zcela přejít do spisovné vrstvy jazyka (např. *píšu – píši, Pražák – Pražan*). Bohuslav Havránek dodává: „(...) *bez ní je spisovný jazyk vždy jednostranný, neboť teprve tato vrstva, tak důležitá pro kulturu jazykovou, dává mu pevné jazykové povědomí a činí ze spisovného jazyka – populárně řečeno – opravdu jazyk ,živý*“.⁴⁵

⁴² DANEŠ, F. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 162. ISBN 80-200-0617-6.

⁴³ Bachmannová, 2002, s. 192-193.

⁴⁴ HUGO, J. ed. al. *Slovník nespisovné češtiny*. Praha: Maxdorf, 2009, s. 11. ISBN 978-80-7345-198-1.

⁴⁵ Havránek a Jedlička, 1963, s. 67.

4.2 Nespisovné útvary českého národního jazyka

Nespisovné útvary jazyka se dále dělí podle jejich územní a sociální diferenciaci. Útvary českého národního jazyka podle územní diferenciaci jsou představovány nářečím (dialekty) a nadnářečními útvary (interdialekty). Podle sociální diferenciaci jsou nespisovné útvary našeho jazyka zastoupeny profesní mluvou, slangem a argotem.

4.2.1 Územní diferenciaci

Územní diferenciaci češtiny není při porovnání češtiny s jinými jazyky (např. slovenštinou či němčinou) nijak výrazná. Tato územní diferenciaci se však zvětšuje se vzdáleností regionu od centra, tedy v našem případě od Prahy, logicky přitom více odlišností přibývá směrem na východ než na západ.⁴⁶

Nářečí

Jako nářečí (dialekt) se označuje územně omezený nespisovný jazykový útvar. Jedná se o územní variantu běžné mluvy, nespisovná mluva totiž není ve všech částech našeho jazykového území zcela jednotná. Z důvodu, že tato nejednotnost je dána především územními rozdíly, nářečí označujeme jako útvary zeměpisné (geografické, teritoriální) nebo také místní (lokální).⁴⁷ V tradičním pojetí se můžeme setkat s charakteristikou nářečí jako s řečí venkovského lidu, dnes však od tohoto pojetí upouštíme, neboť se jedná o starší výklad podle dřívější vlastivědné orientace dialektologie.⁴⁸ Nářečí však také disponuje i komunikativní funkcí, podle které lze nářečí charakterizovat. Komunikativní funkce dialektu je však omezená a její omezení představuje charakteristický znak dialektu. Tato funkce se pak může projevit dvojím způsobem, a to v teritoriální ohraničení, kdy dialekt slouží jako prostředek komunikace pouze určité části představitelů národa a ve funkčním ohraničení, kdy dialekt slouží jako prostředek vzájemné komunikace jen v oblastech každodenního života.

Z hlediska geografického rozšíření se nářečí v Čechách významněji udržela jen v okrajových oblastech (Chodsko, Podkrkonoší). Na Moravě se stále udržují tři tradiční nářečí – hanácké (střední a jihozápadní Morava, zhruba západně od řeky Moravy), moravskoslezské (jihovýchodní Morava, východně od řeky Moravy) a severně od něj nářečí lašské.⁴⁹

⁴⁶ Čechová, 2008, s. 25.

⁴⁷ BĚLIČ, J. *Nástin české dialektologie*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. s. 9.

⁴⁸ CHLOUPEK, J. *Aspekty dialektu*. 1. vydání. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1971. s. 22.

⁴⁹ Hugo, 2009, s. 10.

Interdialekt

Pojem nářečí se někdy používá zejména pro malé oblasti, na větším území, kde se drobné rozdíly vyrovnávají, vzniká tzv. nadnářečí (interdialekt).⁵⁰ Je také možné vnímat či považovat interdialekt jako mezistupeň mezi spisovným jazykem a dialektem.⁵¹ Interdialekt jako nadnářeční celek vzniká ustupováním místních nářečí, kdy místní nářečí ztrácejí své výlučné nářeční znaky. Tím mohou vznikat tyto nadnářeční útvary, které zachovávají jen nejzákladnější znaky příslušné nářeční skupiny.⁵² V našem jazykovém prostředí rozlišujeme tyto čtyři základní interdialekty: obecnou češtinu, obecnou hanáčtinu, obecnou moravskou slovenštinu a obecnou laštinu.⁵³ Z toho je patrné, že čeština patří k jazykům s menším nářečním rozrůzněním, například při srovnání nářečí našich a nářečí němčiny, zjistíme, že uživatelé těchto nářečí si leckdy ani nerozumějí.

Nejvýznamnějším interdialektem, který se vyskytuje na našem území je obecná čeština, která vznikla na základě středočeského dialektu. V neoficiálních projevech je používána na celém území Čech a značné části Moravy, je tedy rozšířená na většině našeho území a proniká do literatury, filmu i médií. Ze všech nespisovných útvarů národního jazyka má nejvyšší komunikativní funkci. Mezi typické hláskoslovné a tvaroslovné rysy obecné češtiny patří: foném *i* místo staršího *é* v kmeni a v koncovkách (*píct, mlíko, nový auto*), *ej* na místo staršího *i* (obvykle psaného *y* – *novej kabát*), často se také uplatňují určité přípony, zejména přípona *-ák* (*zbrojovák, Karlák, škodovák*) aj.⁵⁴ Z hlediska syntaxe a textové stavby je obecná čeština založena na spontánnosti, primární mluvenosti a dialogičnosti. Stavba vět a souvětí v obecné češtině je méně přesná, soubor spojovacích výrazů je menší, často zde dochází k elipse, apoziopezi atd. Do slovní zásoby obecné češtiny patří výrazy a frazémy z běžné komunikace, které nebyly kodifikovány jako spisovné (*cancour, drbat někoho, štos, vypucovat*), výrazy profesní a slangové (*kopat roh, špeditér, vercajk*), výrazy s vyšší mírou expresivity (*mamina, otylka, rajda, sviňák*).⁵⁵

4.2.2 Sociální diferenciacie

V rámci sociální diferenciacie se vydělují profesní mluvy, slangy a argot, útvary, které nemají vlastní gramatiku, ale jen slovník a frazeologii.⁵⁶

⁵⁰ Hugo, 2009, s. 10.

⁵¹ Daneš, 1997, s. 114.

⁵² CUŘÍN, F. *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. Praha: SPN, 1964, s. 163.

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ HAVRÁNEK, B., JEDLIČKA, A. *Česká mluvnice*. Praha: SPN, 1981, s. 482.

⁵⁵ Daneš, 1997, s. 166.

⁵⁶ Hubáček, 2010, s. 27.

Profesní mluva

Profesní mluva je nespisovné vyjadřování příslušníků stejného povolání, stejné profese. Dříve se počítala ke slangu, dnes se vyděluje zvlášť a označuje se jako profesní mluva. Je založena na spisovném jazyce, avšak v zájmu ekonomie vyjádření dochází např. ke zjednodušení vyjádření víceslovných názvů univerbizací či používání zkratkovitých výrazů.⁵⁷ Profesní mluva se vyznačuje především specifickou lexikální vrstvou, která je charakteristická pro určité pracovní prostředí. Tato lexikální vrstva se označuje jako profesionalismy, což jsou nespisovné ekvivalenty odborných názvů, termínů. Za základní vlastnost termínů se považuje spisovnost, dalšími vlastnostmi jsou: ustálenost, systémovost, přesnost a jednoznačnost, nosnost, ústrojnost. Termíny se uplatňují ve sféře odborné, publicistické i v běžném dorozumívání.⁵⁸

Professionalismy vznikají mezi příslušníky určitého zaměstnání, kteří vytvářejí zkrácená, nejčastěji jednoslovná pojmenování, proto jsou professionalismy často deriváty nebo univerbialismy vzniklé z víceslovných pojmenování či sousloví. Cílem je ekonomičnost vyjádření při zachování jeho jednoznačnosti v rámci jednoho oboru (př. *kliknout, resetovat, ...*).⁵⁹ Avšak hranice mezi spisovnými výrazy a tzv. professionalismy není nikterak ostrá, obojí výrazivo se totiž prolíná, professionalismy jsou pramenem obohacování spisovného odborného výraziva, tvoří vlastně přechodné pásmo mezi laickým, neodborným nespisovným výrazivem a úzce a přísně odborným či vědeckým.⁶⁰

Argot

Argot, mluva deklasovaných společenských vrstev. Usiluje o vyjádření solidarity příslušné skupiny, popřípadě o to, aby mu příslušníci ostatních vrstev nerozuměli. Za argot se považuje mluva podsvětí, význam jednotlivých slov není nezasvěcenému posluchači patrný na první pohled.⁶¹ Z historie je známý např. argot žebráků, prostitutek, zlodějů, ale i cirkusáků a komediantů. V současnosti se uvádí také argot vězeňský, argot narkomanů či hráčů hazardních her. Dochází k významovým posunům v oblasti lexikální: *káča* (pokladna), *chechtáky* (peníze). Některá argotická slova přešla do obecné češtiny i do češtiny hovorové: *prachy* (peníze), *prkenice* (velká peněženka).

Lze konstatovat, že typické rysy argotu jsou představeny vyšší mírou expresivity se stylisticky sníženou slovní zásobou a frazeologií.

⁵⁷ Čechová, 2008, s. 26.

⁵⁸ Bachmmanová, 2002, s. 488.

⁵⁹ Čechová, 2008, s. 72.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ *Český jazyk pro I.-IV. ročník středních škol*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1997, s. 15.

Jako příklad argotu může posloužit také mluva pražské galérky či brněnské plotny. Vznik tohoto tajného jazyka je totiž spjat se snahou mluvčích izolovat se od mluvčích cizích. V dřívějších dobách mohlo jít např. o formu obrany před představiteli zákona, o zachování profesního tajemství, snahu odlišit člověka z vlastních řad od nepřítele či o pouhé zdůraznění převažy nad těmi, kdo tento jazyk neznají.⁶²

Slang

Slang můžeme definovat jako nespisovné výrazivo, které je spjato se sociálním prostředím, pracovním či zájmovým.⁶³ V současnosti se totiž stále více snižují hranice a rozdíly mezi činnostmi pracovními a činnostmi „jen“ zájmovými. Lze se totiž setkat s celou řadou činností, které jednoho mohou znamenat práci, profesi, pro druhého však pouze zájmovou činnost.⁶⁴ Například slang železničářský, kdy pro jednoho uživatele může železnice znamenat zaměstnání, pracovní prostředí, pro druhého však může znamenat koníčka, zájmové prostředí.

Nabízí se však otázka, proč vůbec slangové názvy vznikají. Pro slang je typické, že se používá jako jazyk zájmové skupiny, jednotlivců, které něco spojuje (povolání, společné zájmy). Ti si pak tvoří svá vlastní pojmenování pro věci a činnosti, které jsou součástí jejich pracovního či zájmového prostředí. Jelikož rozlišujeme mnohá pracovní i zájmová prostředí, rozlišujeme také mnoho druhů slangů, např. slang vojenský, policejní, lékařský, elektrikářský, novinářský, divadelní, slang sportovců, myslivců, rybářů, včelařů, kynologů, motoristů, pracovníků pošt, městské hromadné dopravy, slang školního prostředí a mnohé další druhy slangů.

Slangy se obohacují podobně jako slovní zásoba národního jazyka, jejíž jsou součástí. Slangové názvy mohou být tedy tvořeny: odvozováním (*češtinář, nádražák, očařka, třídnice* aj.), skládáním (*dvoukolák, lapiduch* aj.), zkracováním (*komp, auťák* aj.), ale také přenášením slovního významu (*pavouk, bloček, botička* aj.) a jsou známy především jako podstatná jména, méně často pak jako přídavná jména a v omezené míře jako slovesa a příslovce.

Typickým znakem pro slangové výrazy (na rozdíl např. od profesionalismů) je jejich expresivní zabarvení.

⁶² Hugo, 2009, s. 11–12.

⁶³ Čechová, 2008, s. 26.

⁶⁴ Hubáček, 1981, s. 18.

5 LEXIKOLOGIE

Slovní zásobou na vědecké úrovni se zabývá věda zvaná lexikologie, tedy nauka o slovní zásobě. Předmětem zájmu lexikologie je slovní zásoba, někdy také nazývána jako lexikon.⁶⁵ V lexikologii se uplatňují jak metody společensko-vědního zkoumání obecně, (např. metody logiky, psychologie, statistiky, strukturní analýzy, historické i synchronní), tak metody specificky lexikologické, vycházející z chápání lexikální jednotky jako bilaterárního (dvojstranného) útvaru, který má svou stránku obsahovou a formální (zvukovou nebo grafickou a morfologickou).⁶⁶

Nauka o slovní zásobě je jednou z hlavních jazykovědných jazykových disciplín. Předmětem jejího zkoumání je obsah, forma a funkce pojmenovávacích jednotek a jejich vzájemné vztahy. Patří sem vše, co se týká pojmenovávacího plánu jazyka. Vymezují se základní pojmy z této oblasti, jako jsou slovo, sousloví, význam slova, pojednává se o systémové povaze slovní zásoby a zjišťují se vrstvy v ní, probírají se otázky spojené s významovou a formální stránkou slova. Nauka o slovní zásobě spisovného jazyka se zabývá slovní zásobou současnou. Historický pohled je jen pomocný a uplatňuje se při odhalování vývoje slovní zásoby. Můžeme však učinit předmětem zkoumání i slovní zásobu některého minulého období, např. husitství, humanismu, národního obrození, nebo sledovat vývoj v celé historické epoše češtiny.⁶⁷

Nauka o slovní zásobě, lexikologie, se dělí na několik samostatných disciplín. Jejich náplň i vzájemné hranice nejsou pevně ustáleny ani jejich celkový počet nebývá v literatuře shodně uváděn. V lexikologii se uplatňují i další přístupy, jež představují disciplíny, které k ní patří, jsou to zejména:

- **lexikografie** (nauka o slovnících a slovníkářství);
- **etymologie** (nauka o původu slov);
- **derivatologie** (nauka o tvoření nových slov);
- **sémantika** (nauka o významu slov);
- **terminologie** (nauka o odborných názvech);
- **frazeologie** (nauka o frazeologických jednotkách);
- **onomastika** (nauka o vlastních jménech).

⁶⁵ Cvrček 65

⁶⁶ Hubáček, 2010, s. 60.

⁶⁷ HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě: učebnice pro vys. školy*. Praha: SPN, 1980, s. 7.

6 ONOMASTIKA

Onomastiku můžeme definovat jako nauku o vlastních jménech (tzv. onymech, propriích). V našem prostředí je onomastika považována za subdisciplínu jazykovědy s relativně značnou mírou autonomie. Onomastika je chápána jako nauka o vzniku a fungování propriálních pojmenovacích soustav, o jejich realizaci a zároveň také jako nauka o konkrétních prvcích těchto soustav (tj. o konkrétních propriích).⁶⁸

Vlastní jména jsou speciální jazykové prostředky mající charakter substantiva nebo pojmenovacího spojení.⁶⁹ Hlavní funkcí vlastních jmen je propriálně pojmenované objekty v rámci objektů téhož druhu individualizovat, diferencovat a lokalizovat. Z těchto hlavních funkcí vlastních jmen vyplývají všechny vlastnosti a systémové jevy, které jsou charakteristické pro vlastní jména a které tvoří opozici apelativ, tedy jmen obecných.⁷⁰

Samotná vlastní jména pak dělíme na: bionyma (jména živých objektů) a abionyma (jména neživých objektů). Mezi bionyma patří antroponyma (vlastní jména lidí nebo skupiny lidí), zoonyma (vlastní jména živočichů), theonyma (vlastní jména bohů) a fytonyma (vlastní jména rostlin). Kategorii abionym tvoří toponyma (vlastní jména zeměpisná), kosmonyma (astronoma, vlastní jména astronomická) a chrématonyma (vlastní jména lidských výrobků, názvů svátků, společenských institucí).⁷¹ Antroponyma a toponyma jsou nejčastěji a nejpodrobněji zkoumanými kategoriemi onomastiky, spolu s chrématonymy tvoří tři hlavní odvětví onomastiky: antropomastiku, topomastiku a chrématomastiku.

Antropomastika představuje nauku o vlastních jménech lidí, v rámci antropomastiky, tj. v rámci vlastních osobních jmen, rozlišujeme tyto druhy vlastních jmen: rodná, křestní jména – neutrální jména odlišující od ostatních jedinců, př. *Jan*, *Helena*, hypokoristika – domácí, zdobná jména, př. *Janek*, *Helča*, příjmení – druhé doplňkové jméno, rozlišuje jedince se stejnými jmény, př. *Jan Hus* (z Husince), příjmení – dědičné jméno rodiny, př. *Novák*, přezdívky – doplňkové jméno charakterizující osobu, př. *Špekoun*, živá jména, jména po chalupě – jméno zvolené podle názvu domu, př. *Jan Sladký* po chalupě *Kozina*, a fiktonymy – tj. jména přijatá k zatajení pravého jména: – pseudonym (*Jaroslav Vrchlický* vlastním jménem Emil Frída).⁷²

⁶⁸ Bachmannová, 2002, s. 292.

⁶⁹ Bachmannová, 2002, s. 205.

⁷⁰ ŠRÁMEK, Rudolf, *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. s. 11, ISBN 80-210-2027-X.

⁷¹ Marešová, 2008, s. 79.

⁷² PLESKALOVÁ, J. et al. *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*. Praha: Academia, 2007. s. ISBN 978-80-200-1523-5.

6.1 Přezdívky

Přezdívka neboli vlastní jméno přezdívkové je neúřední, doplňkové vlastní jméno, které většinou charakterizuje osoby, místa nebo věci a vztahuje se k povolání, vlastnostem nebo původu nositele přezdívkového jména. Může obsahovat jak pozitivní, tak negativní hodnocení.⁷³ Od křestního jména se přezdívka liší především tou skutečností, že křestní jméno je obvykle přiděleno rodiči při narození, kdežto přezdívka je jméno doplňkové, získané až během života a obyčejně udělené od cizích lidí (přátel, spolužáků).

Přezdívky vznikají většinou v místech a situacích, kde jsou lidé v blízkém kontaktu a ve větším počtu. Nejtypičtějším příkladem, kde se lze setkat s velkým množstvím přezdívek, jsou proto sportovní oddíly a pracovní či školní prostředí, kde lze nalézt opravdu velké množství různých přezdívek, neboť přezdívky jsou velmi rozšířeným prvkem dětského a mládežnického slovníku, kdy mládež při tvoření těchto pojmenování prokazuje až někdy překvapivou vynalézavost.⁷⁴

6.1.1 Důvody vzniku přezdívek

Přezdívky vznikají z několika důvodů. Podle motivace jejich vzniku je lze zařadit do následujících kategorií:

Přezdívky motivované rodným jménem nositele

Při tomto způsobu vzniku přezdívek se užívá především rýmování, kdy se k podobě rodného jména přiřadí rým, který ovšem nemusí mít k takto pojmenovanému nositeli žádný bližší vztah, př. *Hana – Panna, Radek – Zadek* aj. Dalším typem vytváření přezdívek odvozených od rodného jména je vytváření přezdívek ze základu výchozího jména přetvořením či deformací jeho hláskové skladu, př. *Květa – Květák*.⁷⁵

Přezdívky motivované příjmením nositele

Jedná se o velmi častý důvod vzniku přezdívek, kdy přezdívky mohou vznikat deformací (*Kubíková – Kubizna*), přesmyknutím (*Šenk – Šnek*), zkracováním (*Kazil – Kazi*), protezí (*Adámek – Sadámek*), změnou hlásky (*Bláha – Bláža*), častým typem je také rýmování (*Rokos – Kokos*), nebo překlad do cizích jazyků (*Krejčí – Tailor*).

⁷³ Bachmannová, 2002, s. 354.

⁷⁴ SCHLEINOSTOVÁ, A. *Přezdívání mezi českou mládeží*. In: *Čeština doma a ve světě*, roč. VII, č. 2, s. 113–115. ISSN 1210-9339.

⁷⁵ KNAPPOVÁ, M., *Tvorba přezdívek stále živá*. In: MAJTÁN, M. – RUŠČÁK, F., *12. slovenská onomastická konferencia*. Prešov: Pedagogická fakulta UPJŠ Prešov, 1996, s. 121–125.

Přezdívky motivované vzhledem a tělesnými vlastnostmi

Přezdívky z této skupiny pocházejí především z obecných jmen a jsou původem podstatnými či přídavnými jmény. Většinou se jedná o přezdívky vzniklé na základě podobnosti nebo o přirovnání. Motivací pro vznik těchto přezdívek může být vzrůst: př. *Eiffel*, *Prcek*, postava, př. *Medvěd*, *Mamut*, barva, kvalita, úprava vlasů, př. *Pomeranč*, *Leskymo*, *Pudl*, anebo celkový dojem osoby, př. *Šampón*, *Kozel*, *Friták*.

Přezdívky motivované duševními a charakterovými vlastnostmi

Do této kategorie zahrnujeme přezdívky metaforické a metonymické, vznikly jako odraz aktuálních problémů (osobních, společenských, školních). Sem řadíme přezdívky, které označují např. úroveň inteligence, př. paní *Chytrá*, *Debil*, řečové schopnosti, př. *Držka*, *Drbna*, vztah k učení, př. *Šprtka*, temperament: *Šéfka*, *King*, *Drak*, oblibu u spolužáků: *Pobudka*, *Skrblík*.⁷⁶

Přezdívky motivované zálibami, zájmem nositele

Přezdívky patřící do této skupiny vznikají především ze jmen obecných. Zde vyvozujeme např. podle oblíbeného jídla, př. *Guláš*, oblíbeného zvířete, př. *Beruška*, podle oblíbené barvy, př. *Negr*, *Kuře*, podle oblíbeného talismanu, př. *Sichra*, či podle zlovyku, př. *Chrastil*, *Tavič*, *Kouř*.

Přezdívky motivované televizní, filmovou či literární postavou

Motivací ke vzniku těchto přezdívek může být fyzická nebo povahová podobnost nositele s postavou, případně snaha a takovouto podobnost či obdiv postavy, př. *Frodo*, *Hujer*, *Pavlásek*, *aj*.

Přezdívky motivované na příhodami, či jinými neobvyklými situacemi

Tento typ přezdívek vychází ze zajímavých, těžko opakovatelných situací, které se nositeli přihodily. Mohly vzniknout také např. na základě nehody, která se jejich nositelům přihodila, př. *Bludička* – opakovaně se ztratila ve městě.⁷⁷

Nutno však podotknout, že každý lingvista, který se zabývá přezdívkami, užívá svého vlastního dělení kategorií vzniku přezdívek. V diplomové práci vycházíme z dělení dle Marty Kvičalové a Miloslavy Knappové.

⁷⁶ KNAPPOVÁ, M., 1996, s. 121-125.

⁷⁷ KVÍČALOVÁ, M., in MINÁŘOVÁ, E., SOCHOROVÁ, D., ZÍTKOVÁ, J. *Vlastní jména v textech a kontextech*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s. 170-177. ISBN 978-80-210-6631-1.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUM

7.1 Cíle výzkumu

Cílem realizovaného výzkumu bylo zjistit, zda existují rozdíly ve výskytu, frekvenci a způsobech tvoření jednak výrazů, jako jsou pozdravy, oslovení a přezdívky, a jednak také slangových pojmenování. Vycházíme z předpokladu, že se užívání těchto výrazů liší u rozdílných skupin respondentů. Při výzkumu jsme se zaměřili na posouzení platnosti či neplatnosti předpokladů, které jsou uvedeny v následující části kapitoly.

7.2 Předpoklady pro výzkum

- **Předpoklad č. 1:** Předpokládáme, že prvky objevující se v mluvě žáků jsou ovlivněny věkem respondentů.
- **Předpoklad č. 2:** Předpokládáme, že prvky objevující se v mluvě žáků jsou ovlivněny pohlavím respondentů.
- **Předpoklad č. 3:** Předpokládáme, že prvky objevující se v mluvě žáků jsou ovlivněny místem bydliště respondentů.
- **Předpoklad č. 4:** Předpokládáme, že prvky objevující se v mluvě žáků jsou ovlivněny charakterem školy navštěvované respondenty.

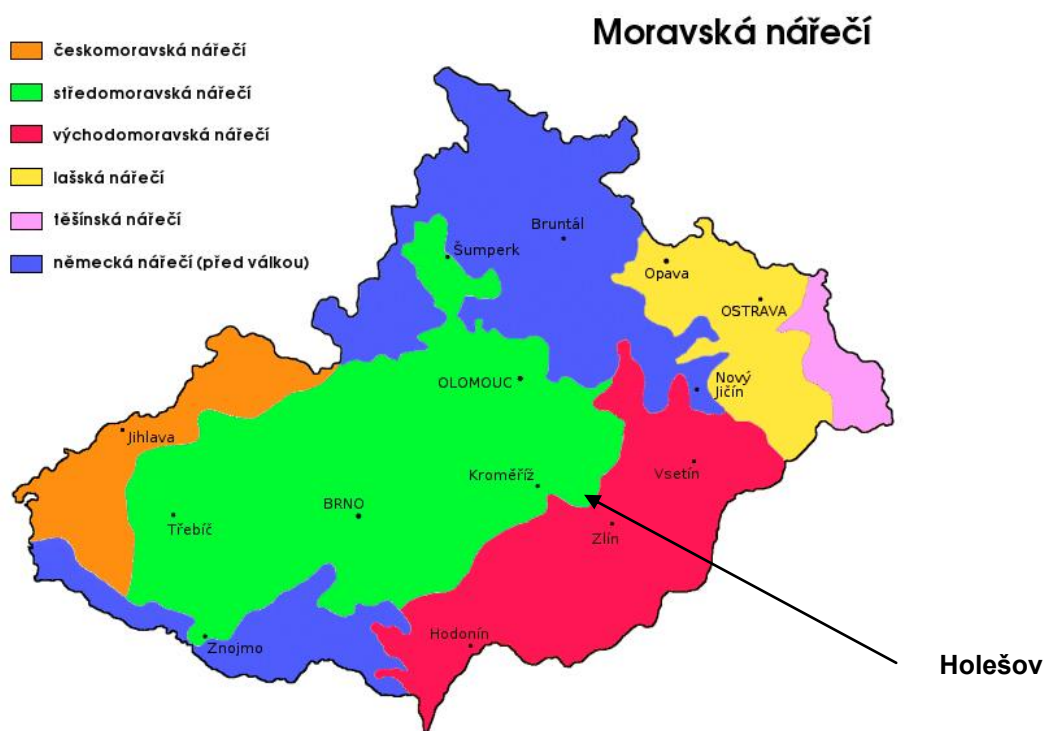
7.3 Oblast výzkumu

Výzkum byl proveden na dvou vybraných základních školách na Holešovsku. Jde o mikroregion nacházející se v okrese Kroměříž, ve Zlínském kraji. Uvedený mikroregion zahrnuje město Holešov, centrum mikroregionu, jeho místní části (Všetuly, Dobrotice, Količín, Tučapy a Žopy) a nejbližší přilehlé obce: Bořenovice, Horní Lapač, Janovice, Kostelec u Holešova, Kurovice, Lehotice, Ludslavice, Martinice, Míškovice, Němčice, Pacetluky, Prusinovice, Přílepy, Roštění, Rymice, Třebětice, Zahnašovice a Žeranovice. Z hlediska etnografie a jazykovědy je Holešovsko velmi zajímavým místem, neboť leží na střetu dvou odlišných národopisných a krajinných oblastí Valašska a Hané. Blízké město Bystřice pod Hostýnem, od Holešova vzdálené 12 kilometrů severně, patří již do oblasti Valašska, zatímco města Hulín (10 km od Holešova) a Kroměříž (vzdálená od Holešova 15 kilometrů západním směrem) jsou městy ryze hanáckými, neboť město Kroměříž bývá také často označováno jako „Hánácké Athény“.

Ve Zlínském kraji má obdobné postavení pouze město Otrokovice, kde se kromě Valašska a Hané s nimi střetává také třetí samostatná národopisná oblast Zlínského kraje, slovácké Dolňácko.

Obrázek č. 1: Mapka mikroregionu Holešovsko
Zdroj: www.aspida.cz

Obrázek č. 2: Mapka moravských nářečí
Zdroj: www.cs.wikipedia.org

7.4 Informace o školách, které spolupracovaly na výzkumu

Na výzkum se podílely dvě školy, a to Třetí základní škola Holešov a Základní škola v Kostelci u Holešova. Třetí základní škola Holešov je jednou ze tří holešovských základních škol, jde o úplnou, dvoustupňovou devítiletou základní školou, která poskytuje základní vzdělání celkovému počtu 527 žáků (1. stupeň 320 žáků, 2. stupeň 207). Tito žáci pocházejí jednak z Holešova, zejména pak ze sídlišť nacházejících se v blízkosti školy, holešovské místní části Všetuly, pro kterou je tato škola spádovou školou, a jednak také i z okolních vesnic, z nichž na tuto školu denně dojíždí. S celkovým počtem 63 zaměstnanců patří škola mezi největší zaměstnavatele v oblasti školství v Kroměřížském okrese, což dokládá velikost a působnost školy.

Druhá škola, zúčastněná na výzkumu, Základní škola Kostelec u Holešova, je také dvoustupňovou devítiletou základní školou. Na Holešovsku je jedinou devítiletou základní školou, která se nenachází na území města, ale vesnice. Základní škola Kostelec u Holešova poskytuje vzdělání celkem 184 žákům (1. stupeň 106 žáků, 2. stupeň 78 žáků). Žáci navštěvující školu pocházejí převážně z okolních obcí, ale také i přímo z Kostelce u Holešova. Školy nebyly vybrány náhodně, vycházíme totiž z předpokladu, že se budou odpovědi respondentů lišit nejen v závislosti na místě bydliště (město x vesnice), ale také z hlediska pohlaví (dívky x chlapci) a věku. Máme v úmyslu se přesvědčit o tom, zda se budou vyskytovat odlišnosti ve vyjadřování žáků v závislosti na charakteru školy, zda vzniknou rozdíly mezi výsledky průzkumu na škole městské či ve srovnání se školou vesnickou. Výběr škol pro výzkum uveřejněný v diplomové práci, byl tedy záměrný.

7.5 Metodika výzkumu

K výzkumu byla využita metoda dotazníkového šetření, jedná se o nejrozšířenější metodu výzkumu a jak známo, s využitím dotazníku jako výzkumné metody lze získat od respondentů větší množství požadovaných informací. Mezi žáky obou škol bylo se souhlasem ředitele a vyučujících distribuováno celkem 180 dotazníků. Na 3. základní školu Holešov bylo distribuováno 100 kusů dotazníků (vždy jedna třída v ročníku). Na Základní školu Kostelec u Holešova 80 kusů dotazníků (podle počtu žáků druhého stupně). Návratnost dotazníků byla poměrně vysoká, ze 3. základní školy Holešov se navrátilo celkem 94 kusů dotazníků a ze Základní školy Kostelec u Holešova se navrátilo celkem 72 kusů dotazníků. Z celkového počtu 180 kusů distribuovaných dotazníků se navrátilo 166 vyplněných dotazníků, platných dotazníků je však celkem 164 kusů. Výzkumu se tedy účastnilo celkem 164 respondentů.

Tabulka č. 1: Výsledky distribuce a návratnosti dotazníků

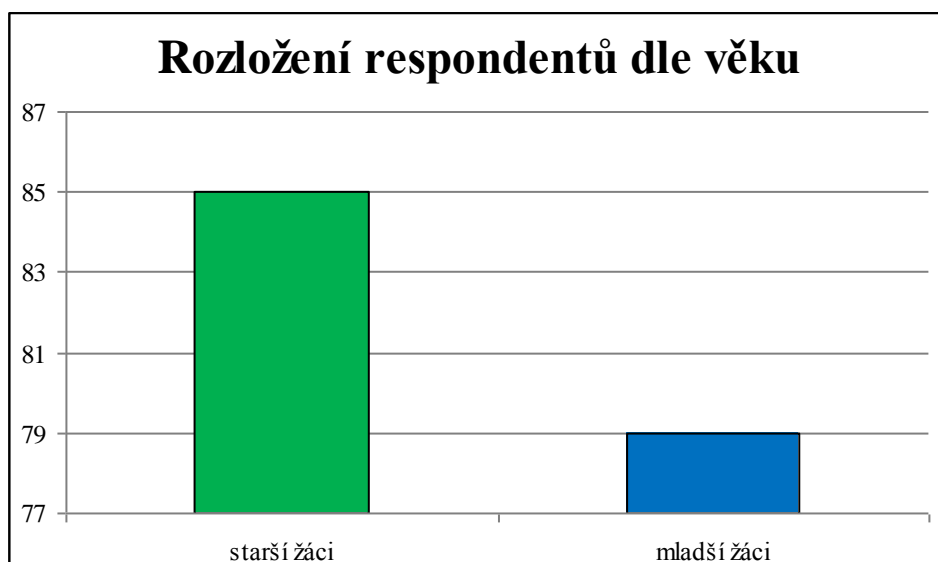
	dotazníky			
	distribuované	navracené	znehodnocené	platné
celkový počet	180	166	2	164
3. Zš Holešov	100	94	2	92
Zš Kostelec u Hol.	80	72	0	72

Výzkum probíhal během vyučování tak, aby nenarušoval průběh výuky a vyučovacích plánů. K vyplňování dotazníků byl žákům poskytnut čas a prostor převážně v rámci tzv. třídnických hodin, v čase po probrání třídnických záležitostí.

Výzkumný dotazník byl rozdělen do třech dílčích oddílů, každý z nich posuzuje jinou oblast vyjadřování žáků základních škol. První oddíl má za cíl posoudit výskyt pozdravů, oslovování a přezdívek, druhý oddíl posuzuje výskyt slov vulgárních v mluvě žáků a oddíl třetí má za cíl postihnout míru kreativity při vytváření a používání slangových výrazů pro pojmy z běžného života. Do dotazníku byly zařazeny otázky jak otevřené, tak i uzavřené.

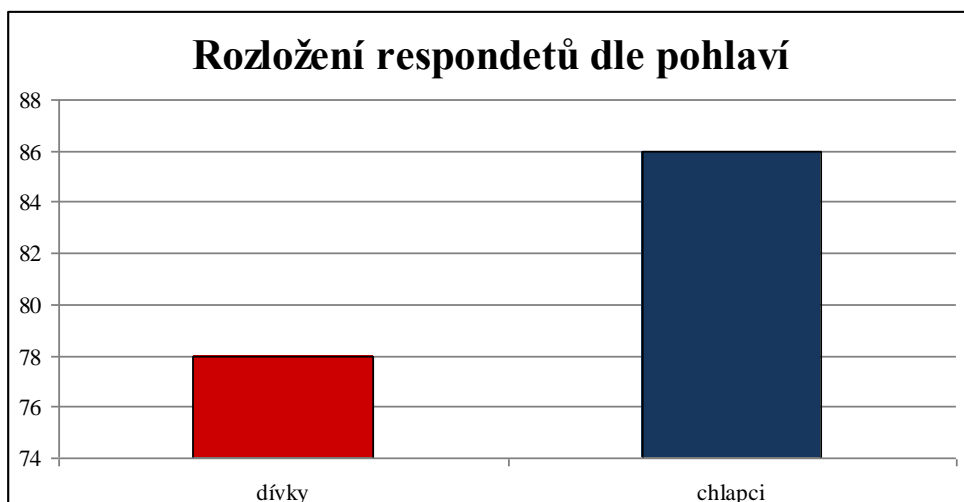
7.6 Skupina respondentů

Za účelem výzkumu byly vybráni respondenti z řad žáků navštěvujících druhý stupeň městské i vesnické základní školy. Celkem se výzkumu účastnilo 164 respondentů. Jelikož se jedná o žáky 6. – 9. tříd, z hlediska věku jde o respondenty ve věkovém rozmezí od 11 do 15 let. Pro potřeby výzkumu jsme žáky z hlediska věku rozdělili podle navštěvovaných ročníků na žáky mladší (6. a 7. ročník) a žáky starší (8. a 9. ročník). Celkový počet mladších žáků činí 79 žáků. Celkový počet starších žáků činí celkem 85 žáků.

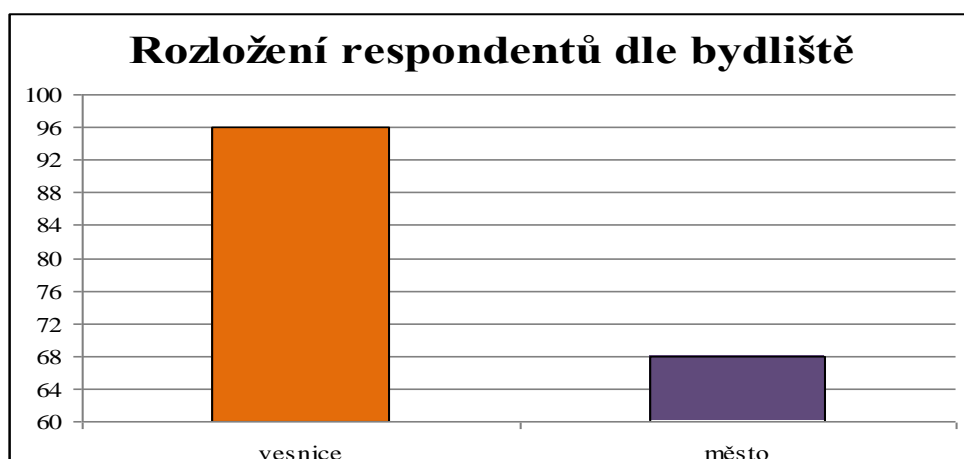
Graf č. 1: Věk respondentů

Z hlediska pohlaví respondentů se výzkumu účastnilo celkem 78 dívek a 86 chlapců.

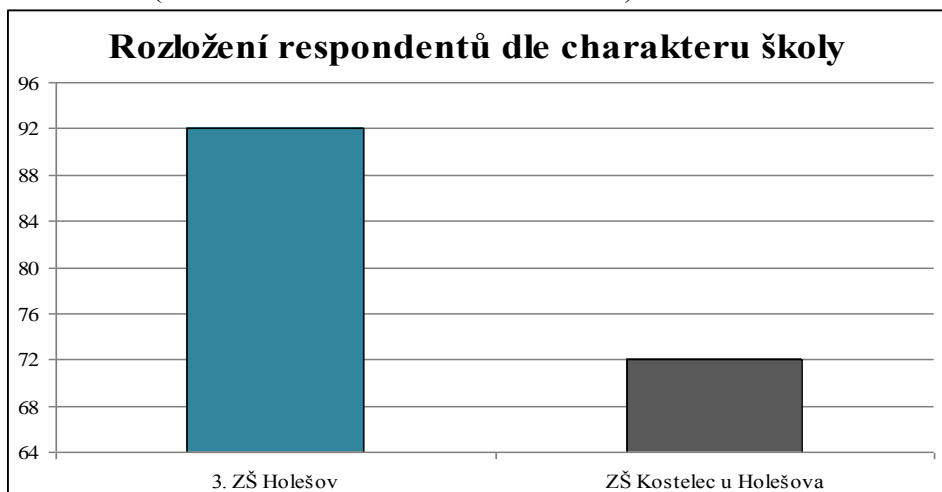
Graf č. 2: Pohlaví respondentů

Z uvedeného počtu respondentů žije 96 žáků na vesnici a 68 žáků ve městě.

Graf č. 4: Bydliště respondentů

Z hlediska charakteru školy je vzorek respondentů zastoupen počtem 92 žáky navštěvujícími školu městskou (3. základní škola Holešov) a 72 žáky navštěvujícími školu vesnickou (Základní škola Kostelec u Holešova).

Graf č. 3: Navštěvovaná škola

8 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

V následujícím textu se budeme zabývat vyhodnocením výzkumu, který byl proveden metodou dotazníku.

Oddíl I

Oddíl I zahrnuje dotazníkové položky č. 1, 2 a 3.

Komentář k položce č 1. Napište, jaké nejčastější pozdravy používáš se svými vrstevníky

V první položce měli respondenti uvést, jaké nejčastější pozdravy používají v kontaktu se svými vrstevníky. Žáci uvedli mnoho různých variant a prokázali tak značnou míru kreativity při tvoření výrazů, které používají při pozdravu svých vrstevníků. Největší četnost byla zaznamenána jednoznačně u obvyklých neformálních jednoslovných výrazů, jako známé *ahoj*, *čau*, *čus* nebo *nazdar*, *zdar* či *zdravím*, mimo těchto pozdravů se však také často objevovaly výrazy vzniklé jejich příponovým odvozováním př. *ahoj(-ky)*, *zdar(-ec)*, *ahoj(-ka)* nebo *čau(-ky)*, *čus(-ky)*. Často se vyskytoval také výraz vzniklý patrně v rámci úspornosti vyjádření, a to výraz *hoj*, z tohoto výrazu vznikly i odvozeniny, př. *hoj(-as)*, *hoj(-ik)*, *hoj(-ky)*. Objevovaly se také méně časté varianty pozdravů, př. výraz *zduř*. Ojedinele jsme zaznamenali víceslovné pozdravy jako př. *čágo bélo*, který sice dnešní žáci používají, avšak na jeho význam si vzpomenu spíše rodiče žáků, obdobně je tomu i u výrazu *čest*, na jehož význam si vzpomenu spíše již prarodiče dnešních žáků. Uvedené víceslovné výrazy však většinou vznikly doplněním výrazu pro pozdravení o výraz pejorativní, př. *ahoj vole* nebo *zdar hňupe*. Za povšimnutí stojí zcela ojedinelý výraz *oi*, který má původ v agresivních textech punk rockových hudebních skupin populárních v minulém století. Vyhodnocené výrazy jsou seřazeny podle četností v tabulce.

výraz	četnost
<i>ahoj</i>	84
<i>čau</i>	71
<i>čus</i>	66
<i>zdar</i>	52
<i>nazdar</i>	28
<i>hoj</i>	27
<i>čauky</i>	12
<i>zdarec</i>	11
<i>ahojky</i>	8
<i>zduř</i>	6

výraz	četnost
<i>čest</i>	3
<i>čusík</i>	3
<i>hoja</i>	2
<i>hojas</i>	2
<i>hojky</i>	2
<i>hojka</i>	2
<i>ahojka</i>	2
<i>čusíček</i>	2
<i>čusáček</i>	2
<i>čus vole</i>	2

výraz	četnost
<i>ahojík</i>	2
<i>čágo bélo</i>	2
<i>zdarec</i>	2
<i>sranec</i>	
<i>zdar vole</i>	2
<i>tě péro</i>	1
<i>zdar hňupe</i>	1
<i>čus píčus</i>	1
<i>čusky</i>	1
<i>oi</i>	1

Tabulka č. 2: Vyhodnocení výrazů dle jejich četností 34

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů:

Tabulka č. 3: Srovnání vyhodnocených výrazů dle pohlaví respondentů

výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>ahoj</i>	84	46	38
<i>čau</i>	71	41	30
<i>čus</i>	66	48	18
<i>zdar</i>	52	16	36
<i>nazdar</i>	28	7	11
<i>hoj</i>	27	8	19
<i>čauky</i>	12	12	0
<i>zdarec</i>	11	3	8
<i>ahojky</i>	8	8	0
<i>zduř</i>	6	0	6
<i>čest</i>	3	0	3
<i>čusík</i>	3	3	0
<i>hoja</i>	2	2	0
<i>hojas</i>	2	0	2
<i>hojky</i>	2	2	0
<i>hojka</i>	2	2	0
<i>ahojka</i>	2	2	0
<i>čusíček</i>	2	2	0
<i>čusáček</i>	2	2	0
<i>čus vole</i>	2	0	2
<i>ahojík</i>	2	2	0
<i>čágo bélo</i>	2	2	0
<i>zdarec sranec</i>	2	0	2
<i>zdar vole</i>	2	0	2
<i>tě péro</i>	1	0	1
<i>zdar hňupe</i>	1	0	1
<i>čus píčus</i>	1	0	1
<i>čusky</i>	1	1	0
<i>oi</i>	1	0	1

Tabulka č. 4: Srovnání vyhodnocených výrazů dle věku respondentů

výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci (6. – 7. třída)	četnost starší žáci (8. – 9. třída)
<i>ahoj</i>	84	44	40
<i>čau</i>	71	37	34
<i>čus</i>	66	38	28
<i>zdar</i>	52	23	29
<i>nazdar</i>	28	16	12
<i>hoj</i>	27	13	14
<i>čauky</i>	12	8	4
<i>zdarec</i>	11	5	6
<i>ahojky</i>	8	6	2
<i>zduř</i>	6	2	4
<i>čest</i>	3	2	1
<i>čusík</i>	3	3	0
<i>hoja</i>	2	2	0
<i>hojas</i>	2	0	2
<i>hojky</i>	2	0	2
<i>hojka</i>	2	2	0
<i>ahojka</i>	2	2	0
<i>čusíček</i>	2	2	0
<i>čusáček</i>	2	2	0
<i>čus vole</i>	2	0	1
<i>ahojík</i>	2	2	0
<i>čágo bélo</i>	2	2	0
<i>zdarec sranec</i>	2	0	2
<i>zdar vole</i>	2	0	2
<i>tě péro</i>	1	0	1
<i>zdar hňupe</i>	1	0	1
<i>čus píčus</i>	1	0	1
<i>čusky</i>	1	1	0
<i>oi</i>	1	0	1

Tabulka č. 5: Srovnání vyhodnocených výrazů dle bydliště respondentů

výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>ahoj</i>	84	52	32
<i>čau</i>	71	43	28
<i>čus</i>	66	43	23
<i>zdar</i>	52	31	21
<i>nazdar</i>	28	20	8
<i>hoj</i>	27	17	10
<i>čauky</i>	12	4	8
<i>zdarec</i>	11	7	4
<i>ahojky</i>	8	5	3
<i>zduř</i>	6	4	2
<i>čest</i>	3	3	0
<i>čusík</i>	3	0	3
<i>hoja</i>	2	2	0
<i>hojas</i>	2	1	1
<i>hojky</i>	2	1	1
<i>hojka</i>	2	2	0
<i>ahojka</i>	2	2	0
<i>čusíček</i>	2	0	2
<i>čusáček</i>	2	0	2
<i>čus vole</i>	2	0	1
<i>ahojík</i>	2	0	2
<i>čágo bélo</i>	2	0	2
<i>zdarec sranec</i>	2	2	0
<i>zdar vole</i>	2	0	2
<i>tě péro</i>	1	0	1
<i>zdar hňupe</i>	1	1	0
<i>čus píčus</i>	1	0	1
<i>čusky</i>	1	0	1
<i>oi</i>	1	0	1

Tabulka č. 6: Srovnání vyhodnocených výrazů dle navštěvované školy respondenty

výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>ahoj</i>	84	56	28
<i>čau</i>	71	33	38
<i>čus</i>	66	41	25
<i>zdar</i>	52	36	16
<i>nazdar</i>	28	16	12
<i>hoj</i>	27	21	6
<i>čauky</i>	12	2	10
<i>zdarec</i>	11	8	3
<i>ahojky</i>	8	5	3
<i>zduř</i>	6	2	4
<i>čest</i>	3	1	2
<i>čusík</i>	3	0	3
<i>hoja</i>	2	2	0
<i>hojas</i>	2	2	0
<i>hojky</i>	2	0	2
<i>hojka</i>	2	0	2
<i>ahojka</i>	2	0	2
<i>čusíček</i>	2	0	2
<i>čusáček</i>	2	0	2
<i>čus vole</i>	2	0	1
<i>ahojík</i>	2	0	2
<i>čágo bélo</i>	2	2	0
<i>zdarec sranec</i>	2	0	2
<i>zdar vole</i>	2	0	2
<i>tě péro</i>	1	0	1
<i>zdar hňupe</i>	1	0	1
<i>čus píčus</i>	1	0	1
<i>čusky</i>	1	0	1
<i>oi</i>	1	0	1

Ze srovnávání četností uvedených výrazů mezi jednotlivými skupinami lze zjistit, jak se jednotlivé srovnávané skupiny liší v užívání uvedených výrazů pro pozdravy. Při srovnání výrazů mezi děvčaty a chlapci vyplývá, že jak u děvčat, tak i u chlapců jsou nejčastějšími výrazy pro pozdrav svých vrstevníků *ahoj, čau, čus, zdar* nebo *nazdar*. U dívek je také velmi frekventovaný výrazem výraz *čauky*, který se však u chlapců vůbec nevyskytuje. Oproti tomu je u chlapců frekventovaný výraz *hoj*, který se naopak u děvčat vyskytuje v menší míře. Patrné však také je, že u obou skupin se vyskytují výrazy, jež se u druhé skupiny vůbec nevyskytují. Dívky uvádějí výrazy deminutivní povahy, př. *ahojík, ahojka, čusík, čusíček, čusky*. Naopak u chlapců jsou četné výrazy vulgární, které se nevyskytují u děvčat, př. *zdarec sranec, čus vole, zdar hňupe* nebo *čus píčus*.

Z mezivěkového srovnání výrazů uvedených žáky vyplývá, že nejčastěji uvedené výrazy neformálních pozdravů *ahoj, čau, čus, zdar, nazdar* nebo *zdarec* se u obou srovnávaných skupin objevují víceméně ve vyrovnaném počtu. Lze si však také povšimnout toho, že u skupiny mladších žáků jsou často frekventované deminutivní výrazy, př. *čusík, čusáček, čusíček, ahojík, ahojka, ...* V mnoha případech se tyto výrazy u skupiny starších žáků vůbec nevyskytovaly. U starších žáků se naopak vyskytují víceslovné vulgární výrazy jako *zdar vole, čus vole, zdar hňupe, ...*

Při srovnání četností výrazů v závislosti na bydlišti žáků si lze povšimnout, že žáci, kteří v dotazníku uvedli, že bydlí na vesnici, jsou v užití uvedených výrazů méně kreativní než žáci, kteří bydlí ve městě. U žáků z města lze pozorovat četnosti užití výrazů, které se u žáků z vesnice neobjevují, jde především o deminutivní výrazy, př. *ahojík, čusík, čusáček*, nebo *čusíček*. Lze si však také povšimnout, že u obou skupin srovnávaných žáků, tedy u žáků z města i z vesnice, se vyskytuje vyrovnaný počet užívání víceslovných vulgárních výrazů, které se objevují u obou srovnávaných skupin, př. *zdarec sranec, zdar vole, zdar hňupe, čau vole, čus píčus*. Nelze tedy říct, že by žáci z vesnice či z města vykazovali rozdílnou míru slušnosti při výběru výrazů pro pozdrav svých vrstevníků.

Jestliže srovnáváme četnost uvedených výrazů dle charakteru navštěvované školy, zjistíme, že žáci navštěvující školu městskou, tedy 3. základní školu Holešov, vykazují vyšší míru četností u většího počtu různých výrazů, zatímco žáci navštěvující Základní školu Kostelec u Holešova, tedy školu vesnickou, oproti žákům ze školy městské vykazují vyšší míru četností u obvyklých neformálních výrazů pro pozdravy, př. *ahoj, čau, čus, zdar, nazdar, ...* a méně často nebo vůbec využívají deminutivní výrazy *čusík, čusáček*, nebo *čusíček*. Méně často však také užívají víceslovné vulgární výrazy.

Komentář k položce č. 2. Uved', jak nejčastěji oslovuješ své vrstevníky.

V této položce měli respondenti uvést, jak nejčastěji oslovují své vrstevníky (spolužáky, kamarády), mohli si vybírat z těchto možností: a) křestním jménem nebo variantou křestního jména, b) příjmením, c) přezdívkou (pokud ano, přezdívkou napiš a uveď důvod jejího vzniku, např. podle jména, příjmení, vzhledu, chování, vlastností, ..., uveď i více příkladů).

Většina žáků vybrala pouze jednu z nabízených možností. Největší četnost byla zaznamenána u první varianty, neboť respondenti nejčastěji oslovují své vrstevníky křestním jménem či jeho variantou. Druhou nejvíce zastoupenou volbou výběru byla poslední možnost, kdy žáci k oslovení svého spolužáka nebo kamaráda používají přezdívky. Jako nejčastější důvod jejího vzniku bylo uvedeno křestní jméno a příjmení nebo jejich kombinace, tzn. počáteční písmena ze jména a příjmení. Velmi často se objevují i přezdívky podle vzhledu a chování. Některé z nich vypovídají o tom, že osoba, která je takto oslovována, je spíše vystavena posměchu v třídním kolektivu, což může v některých případech vést až k šikaně. Respondenti např. uvedli, že svého vrstevníka oslovují podle toho, jak vypadá nebo podle toho, že má špatné známky. Častým důvodem přezdívky je i místo bydliště, kdy respondenti uvedli, že svého spolužáka označují danou přezdívkou, protože bydlí na vesnici. V tomto případě žáci z města takto označují své vrstevníky z vesnice. Velmi frekventovaným důvodem pro používání přezdívky je i nějaká postava z filmu nebo zvíře, které danou osobu svými vlastnostmi připomíná, např. *pštros* – protože je rychlý jako pštros. Nejmenší četnost byla zaznamenána u druhé možnosti, při níž respondenti oslovují své vrstevníky příjmením. Tuto volbu označilo jen osm dotazovaných. Z celkového počtu 164 žáků jich 27 označilo více než jednu v obou případech figurovala první a poslední možnost, tedy oslovování vrstevníků křestním jménem a prostřednictvím přezdívky. Z 27 respondentů, kteří označili více možností než jednu, jich sedm zvolilo všechny tři možnosti. Vyhodnocené možnosti výběru jsou uvedeny v následujících tabulkách.

Tabulka č. 7: Vyhodnocení možností výběru dle jejich četností

možnost výběru	četnost
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména</i>	95
<i>příjmením</i>	8
<i>přezdívkou</i>	34
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména přezdívkou</i>	20
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména, příjmením a přezdívkou</i>	7

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů:

Srovnání odpovědí dle pohlaví

Ze srovnání odpovědí dle pohlaví vyplývá, že dívky častěji oslovují křestním jménem či jeho variantou, naopak chlapci častěji při oslovování dávají přednost přezdívkou nebo příjmením. Respondenty, kteří zvolili více možností odpovědí, představují dívky, jež často oslovují křestním jménem (jeho variantou) a přezdívkou, a chlapci, kteří preferují kombinaci oslovení křestním jménem a přezdívkou.

Tabulka č. 8: Srovnání vyhodnocených možností výběru dle pohlaví respondentů

možnost výběru	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména</i>	95	51	44
<i>příjmením</i>	8	2	6
<i>přezdívkou</i>	34	11	23
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména a přezdívkou</i>	20	12	8
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména, příjmením a přezdívkou</i>	7	2	5

Srovnání odpovědí dle věku

Z hlediska věkového srovnání vyplývá, že jak mladší, tak starší žáci dávají přednost při oslovování křestnímu jménu. Tato možnost je více zastoupena u starších žáků. Druhou nejvíce zastoupenou možností u obou skupin je oslovování pomocí přezdívkou, která byla častěji zaznamenána u mladších žáků. Je to způsobeno tím, že starší žáci jsou již mentálně vyspělejší. V případě, že respondenti označili více možností – oslovování křestním jménem a přezdívkou, popř. ještě příjmením, tak zjistíme, že počty mladších a starších žáků jsou téměř vyrovnané.

Tabulka č. 9: Srovnání vyhodnocených možností výběru dle věku respondentů

možnost výběru	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména</i>	95	46	49
<i>příjmením</i>	8	2	6
<i>přezdívkou</i>	34	18	16
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména a přezdívkou</i>	20	9	11
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména, příjmením a přezdívkou</i>	7	4	3

Srovnání odpovědí dle bydliště

Když srovnáme četnost vyhodnocených možností v závislosti na bydlišti respondentů, lze usoudit, že žáci z vesnice jsou zdvořilejší, neboť při oslovování svých vrstevníků častěji používají křestní jméno nebo jeho variantu. Žáci z města naopak dávají přednost užití přezdívky. Co se týká oslovování pomocí samotného příjmení, tak jsou počty žáků shodné. Pokud respondenti uvedli více možností, tak neshledáváme žádné výraznější rozdíly v četnostech.

Tabulka č. 10: Srovnání vyhodnocených možností výběru dle bydliště

možnost výběru	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména</i>	95	63	32
<i>příjmením</i>	8	4	4
<i>přezdívkou</i>	34	15	19
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména a přezdívkou</i>	20	9	11
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména, příjmením a přezdívkou</i>	7	5	2

Srovnání odpovědí dle navštěvované školy

Při srovnání četností uvedených možností dle charakteru navštěvované školy zjistíme, že žáci, kteří navštěvují školu městskou, tedy 3. ZŠ Holešov, vykazují vyšší míru četností, a to ve všech možnostech výběru, i když rozdíly nejsou příliš velké. Počet respondentů, kteří uvedli, že své vrstevníky oslovují příjmením, je stejný jak v městské, tak ve vesnické škole.

Tabulka č. 11: Srovnání vyhodnocených možností výběru dle navštěvované školy

možnost výběru	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	Četnost žáci 3. zš Holešov
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména</i>	95	43	52
<i>příjmením</i>	8	4	4
<i>přezdívkou</i>	34	15	19
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména a přezdívkou</i>	20	8	12
<i>křestním jménem nebo variantou křestního jména, příjmením a přezdívkou</i>	7	2	5

Komentář k položce č. 3. Máš i ty svou přezdívku? (pokud ano, přezdívku napiš a uveď důvod jejího vzniku, např. podle jména, příjmení, vzhledu, chování, vlastností...)

U této položky se měli respondenti vyjádřit k tomu, zda mají svou přezdívku. V případě, že ano, měli uvést důvod jejího vzniku. Téměř tři čtvrtiny všech dotazovaných uvedly, že mají svou přezdívku. Jako důvod vzniku žáci uváděli nejen jméno, příjmení, vzhled, chování, vlastnosti, ale i filmovou postavu. V mnoha případech respondenti neznají ani důvod vzniku přezdívky, kterou jsou oslovováni. Největší četnost byla zaznamenána u přezdívek, které jsou odvozeny od křestního jména, popř. od jeho varianty. Zaznamenány byly např. tyto přezdívky: *Dudu, Nunu, Klariss, Sýra, Lupino, Vejů, Terezáč*. Jako příklad přezdívek odvozených od příjmení můžeme uvést *Bezďa, Zaky, Svrša, Ďulda*, Co se týče přezdívek podle vzhledu, tak nejčastěji se vyskytovaly přezdívky, které upozorňují na to, jak daná osoba vypadá – např. *Párek* nebo *Tuček* („protože jsem tlustý“), *Hromosvod* („protože jsem vysoká“), *Česnek* nebo *Pudl* („podle vlasů“), *Hobit* („kvůli malému vzrůstu“). Jako příklad přezdívek podle vlastností se objevovaly: *Dýně* („v době vzniku jsem byl dutý, jak vydlabaná dýně“), *Koťátko* („protože jsem prý roztomilá“). Jako ukázkou přezdívky podle chování žáci uvedli: *Kanec* („jsem hyperaktivní a útočná“), *Mrtvola* („vydávám mrtvolné zvuky“), *Miminko* („prý se chovám hezky a spím s plyšákem“), *Adolf* („protože jsem zlý jako Adolf H.“). Celkově nejmenší četnost byla zjištěna u přezdívek, které vznikly podle seriálu či filmové postavy. Zde se objevily např. *Bárny* („podle filmu Postradatelní“), *Ptakopysk Perry* („podle oblíbeného filmu“). Při uvádění přezdívky se respondenti neostýchali uvádět i vulgární výrazy jako *Debil, Magor, Kadidědek*. Vyhodnocené možnosti jsou uvedeny v následujících tabulkách.

Tabulka č. 12: Vyhodnocení odpovědí dle jejich četností

odpověď	četnost celkem
<i>ne</i>	48
<i>ano, z toho podle:</i>	116
jména	29
příjmení	17
vzhledu	14
chování	18
vlastností	16
filmová postava	5
neznám důvod	17

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů:

Srovnání odpovědí dle pohlaví

Při srovnání jednotlivých četnosti mezi dívkami a chlapci, zjistíme, že většina dotazovaných mají svou přezdívku. U dívek převažuje přezdívka podle jména, zatímco chlapcům je přidělena přezdívka častěji podle příjmení, vlastností nebo podobnosti s filmovou postavou, může to souviset také s jejich povahou. U ostatních důvodů, jako vzhled chování nebo to, že dotazovaní neznají původ přezdívky, jsou počty téměř vyrovnané.

Tabulka č. 13: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle pohlaví respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>ne</i>	48	22	26
<i>ano, z toho podle:</i>	116	56	60
jména	40	25	15
příjmení	15	5	10
vzhledu	11	5	6
chování	1	0	1
vlastností	20	8	12
filmová postava	4	1	3
neznám důvod	25	12	13

Srovnání odpovědí dle věku

Z hlediska věkového srovnání opět dominuje přezdívka podle jména a příjmení, Přezdívky vycházející ze jména jsou více zastoupeny u starších žáků než u žáků mladších, u nichž převažuje přezdívka podle příjmení, a je také zaznamenána větší četnost toho, že naznají původ své přezdívky.

Tabulka č. 14: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle věku respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>ne</i>	48	16	32
<i>ano, z toho podle:</i>	116	63	53
jména	39	18	21
příjmení	17	12	5
vzhledu	11	6	5
chování	2	0	2
vlastností	11	7	4
filmová postava	9	4	5
neznám důvod	27	16	11

Srovnání odpovědí dle bydliště

Z hlediska bydliště respondentů je oproti jiným hodnoceným skupinám výrazný rozdíl v pojmenování pomocí přezdívky podle vzhledu, chování a vlastností, které u této skupiny dominují na rozdíl od ostatních, ve kterých dominuje jméno a příjmení. Respondenti z vesnice uvedli, že svou přezdívku získali podle vzhledu, chování a vlastností, což může mít souvislost se způsobem a stylem života na vesnici. Naopak dotazovaní z města mají původ své přezdívky ve jménu nebo příjmení.

Tabulka č. 15: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle bydliště respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>ne</i>	48	30	18
<i>ano, z toho podle:</i>	116	66	50
jména	27	8	19
příjmení	16	7	9
vzhledu	16	13	3
chování	27	17	10
vlastností	17	15	2
filmová postava	6	2	4
neznám důvod	7	4	3

Srovnání odpovědí dle navštěvované školy

Srovnáme-li jednotlivé četnosti dle charakteru navštěvované školy, zjistíme, že svou přezdívku má více respondentů na městské škole než na škole vesnické, rozdíly však nejsou příliš velké. Na městské škole mají žáci přezdívku nejčastěji podle jména, zatímco na škole vesnické převažuje důvod vzniku příjmení, vzhled, chování a vlastností.

Tabulka č. 16: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle navštěvované školy

odpověď	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>ne</i>	48	17	31
<i>ano, z toho podle:</i>	116	55	61
jména	30	13	17
příjmení	17	10	7
vzhledu	19	11	8
chování	11	6	5
vlastností	16	9	7
filmová postava	4	1	3
neznám důvod	19	5	14

Z celkového srovnání četností vyplývá, že třetina všech dotazovaných nemá svou přezdívku. Zbývajícím dotazovaným je nejčastěji přiřazena přezdívka, a to ta, která je odvozena od jména. Tento důvod vzniku přezdívky uvedla čtvrtina respondentů. Ostatní důvody vzniku přezdívky, jako jsou příjmení, vzhled, chování a vlastnosti, jsou zastoupeny rovnoměrně, bez výraznějších rozdílů mezi nimi, stejně tak jako počet těch, kteří důvod jejího vzniku neznají. Nejmenší četnost byla zaznamenána u přezdívek odvozených od filmových či seriálových postav.

Komentář k položce č 4. Oslovuješ své kamarády či spolužáky slovem „vole“?

V položce, v níž měli respondenti uvést, zda oslovují své kamarády nebo spolužáky slovem „vole“, vybírali z možností „ano“ a „ne“. V dnešní době toto vulgární slovo slyšíme u mladé generace stále častěji, a proto není divu, že více než polovina respondentů odpověděla kladně. Důvodů, proč tímto způsobem oslovují své spolužáky, může být hned několik. Dotyční si tak možná připadají důležitější, chtějí se odlišit, upozornit na sebe apod. Vyhodnocené odpovědi jsou uvedeny v následujících tabulkách.

Tabulka č. 17: Vyhodnocení odpovědí dle jejich četnosti

odpověď	četnost celkem
<i>ano</i>	89
<i>ne</i>	75

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů:

Srovnání odpovědí dle pohlaví

Srovnáme-li četnosti vyhodnocených odpovědí, zjistíme, že oslovování kamarádů nebo spolužáků slovem „vole“ je velmi frekventované a není omezeno pohlavím oslované osoby, je však patrná převaha u chlapců.

Tabulka č. 18: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle pohlaví respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>ano</i>	89	36	53
<i>ne</i>	75	42	33

Srovnání odpovědí dle věku

Z hlediska věku respondentů byla zaznamenána větší četnost kladných odpovědí u starších žáků. Může to mít jistou souvislost s dospíváním, kdy žáci 8. a 9. ročníku procházejí vývojovou etapou puberty, což s sebou přináší i více vulgárních výrazů v jejich projevu.

Tabulka č. 19: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle věku respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>ano</i>	89	36	53
<i>ne</i>	75	43	32

Srovnání odpovědí dle bydliště

Jestliže porovnáme odpovědi dle bydliště dotazovaných, všimneme si, že žáci z vesnice jsou zdvořilejší než jejich vrstevníci z města, kterých je o polovinu méně (záporné odpovědi), tedy té, kdy žáci odpověděli, že nepoužívají při oslovování svého spolužáka slovo „vole“.

Tabulka č. 20: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle bydliště respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>ano</i>	89	44	45
<i>ne</i>	75	52	23

Srovnání odpovědí dle navštěvované školy

Co se týká charakteru navštěvované školy, je skutečnost podobná jako u předchozí situace. U městské základní školy byla prokázána větší četnost používání oslovení tímto vulgárním způsobem.

Tabulka č. 21: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle navštěvované školy

odpověď	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>Ano</i>	89	36	53
<i>Ne</i>	75	36	39

Oddíl II

Oddíl II, který je zaměřen na výskyt vulgárních slov u respondentů, zahrnuje dotazníkové položky č. 5 a 6.

Komentář k položce č. 5. Používáš ve své mluvě i slova vulgární (sprostá)?

Stejně jako u předchozí položky také u této vybírali respondenti z možností „*ano*“ a „*ne*“. I když mnoho respondentů uvedlo, že k oslovení svého spolužáka či kamaráda používá slovo „*vole*“, je četnost v odpovědích na tuto položku rozdílná ve srovnání s položkou předchozí. Z toho vyplývá, že slovo „*vole*“ dnešní generace mládeže nepovažuje za vulgární. Vyhodnocené odpovědi jsou zaznamenány v následujících tabulkách.

Tabulka č. 22: Vyhodnocení odpovědí dle jejich četností

odpověď	četnost celkem
<i>ano</i>	118
<i>ne</i>	46

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů:

Srovnání odpovědí dle pohlaví

Ze srovnání odpovědí dle pohlaví respondentů lze konstatovat, že u chlapců byla zaznamenána větší četnost v používání vulgárních slov než u děvčat. Rozdíl mezi nimi není velký a dnešní generace mladých děvčat se tak svým vyjadřováním pomalu blíží mužskému pohlaví, které, jak je obecně známo, používá ve svém projevu více vulgarismů.

Tabulka č. 23: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle pohlaví respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>ano</i>	118	54	64
<i>ne</i>	46	24	22

Srovnání odpovědí dle věku

Porovnáme-li věk dotazovaných, vidíme velký rozdíl mezi mladšími a staršími žáky. Největší četnost byla jednoznačně zaznamenána u starších žáků. Souvisí to s dospíváním, jak již bylo zmíněno v komentáři u předchozí položky dotazníku.

Tabulka č. 24: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle věku respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>ano</i>	118	43	75
<i>ne</i>	46	36	10

Srovnání odpovědí dle bydliště

Když zhodnotíme odpovědi dle dalšího kritéria, kterým je bydliště, zjistíme, že respondenti z města jsou vulgárnější než z vesnice. Právě město je místem, kde se střetává více lidí různých charakterů, povah, kultur, způsobů vyjadřování apod., což může vést k tomuto zjištění. Naopak na vesnici jsou lidé k sobě ohleduplnější, přátelštější a i způsob jejich vyjadřování je odlišný.

Tabulka č. 25: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle bydliště respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>ano</i>	118	56	62
<i>ne</i>	46	40	6

Srovnání odpovědí dle navštěvované školy

Při srovnání odpovědí uvedených respondenty jsme zjistili, že neexistuje sice výrazný rozdíl v používání vulgárních slov mezi vesnickou a městskou školou, avšak v městské populaci byla zaznamenána větší četnost v používání vulgárních výrazů.

Tabulka č. 26: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle navštěvované školy

odpověď	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>ano</i>	118	57	61
<i>ne</i>	46	15	31

Komentář k položce č. 6. V jaké situaci používáš vulgární slova? (stručně popiš)

U této položky nebyly stanoveny možnosti výběru, proto museli respondenti sami napsat, v jakých situacích používají vulgární slova. Jednoznačně nejčastěji uvedeným důvodem bylo: „*když jsem naštvaná(y)*“. Emočně vypjaté situace, při nichž se účastníci nějaké hádky ocitnou v afektu, vedou ke snížení sebeovládání a k nevědomému užití právě vulgárních slov. Zaznamenány byly i situace, při nichž respondenti užívají těchto výrazů v každodenní mluvě, a proto jsme zaznamenali výroky: „*používám je běžně*“, nebo „*když mluvím s kamarády*“. V těchto situacích chtějí být dotazovaní středem pozornosti, neváhají tedy použít vulgárních slov. Přestože část respondentů uvedla, že vulgární slova nepoužívá, odpověděla na tuto položku. Počet těch, kteří v předchozí položce označili, že vulgární slova nepoužívají, tedy nesouhlasí s počtem těch, kteří napsali důvod používání vulgárních slov. V následujících vyhodnocených tabulkách podle jednotlivých zkoumaných skupin je napsáno „*neuveдено*“.

Tabulka č. 27: Vyhodnocení odpovědí dle jejich četností

odpověď	četnost celkem
<i>když jsem naštvaná(y)</i>	128
<i>když mluvím s kamarády</i>	8
<i>používám je běžně</i>	7
neuveдено	21

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů:

Srovnání odpovědí dle pohlaví

Jestliže srovnáme vyhodnocené odpovědi dle pohlaví respondentů, zjistíme, že v emočních situacích používají více vulgární slova dívky. Naopak více chlapců uvedlo, že vulgární slova používají jako součást běžné mluvy, nebo když mluví s kamarády. Na tuto položku neodpovědělo více chlapců než dívek.

Tabulka č. 28: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle pohlaví respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>když jsem naštvaná(y)</i>	128	70	58
<i>když mluvím s kamarády</i>	8	2	6
<i>používám je běžně</i>	7	1	6
neuveдено	21	5	16

Srovnání odpovědí dle věku

Z hlediska věkového srovnání bylo zjištěno, že skupiny mladších i starších žáků téměř stejně uváděly jako odpověď „*když jsem naštvaná(y)*“. Naprosto shodný počet respondentů používá vulgární slova, když mluví s kamarády. Běžně tato slova používají starší žáci, u nichž byla zaznamenána větší četnost.

Tabulka č. 29: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle věku respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>když jsem naštvaná(y)</i>	128	61	67
<i>když mluvím s kamarády</i>	8	4	4
<i>používám je běžně</i>	7	2	5
neuveдено	21	12	9

Srovnání odpovědí dle bydliště

Porovnáme-li vyhodnocené odpovědi dle bydliště respondentů, zjistíme, že větší četnost zdůvodnění „*když jsem naštvaná(y)*“ byla zaznamenána u respondentů z vesnice. Žáků z města je více než těch z vesnice, kteří vulgární slova používají v běžné mluvě či v rozhovoru s kamarády.

Tabulka č. 30: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle bydliště respondentů

odpověď	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>když jsem naštvaná(y)</i>	128	74	54
<i>když mluvím s kamarády</i>	8	3	5
<i>používám je běžně</i>	7	1	6
neuveдено	21	18	3

Srovnání dle navštěvované školy

Dle charakteru navštěvované školy, vidíme, že u žáků z městské základní školy byla zaznamenána větší četnost ve všech možnostech odpovědí, tedy v situaci „*když jsem naštvaná(y)*“, „*když mluvím s kamarády*“ a „*používám je běžně*“.

Tabulka č. 31: Srovnání vyhodnocených odpovědí dle navštěvované školy

odpověď	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>když jsem naštvaná(y)</i>	128	57	71
<i>když mluvím s kamarády</i>	8	1	7
<i>používám je běžně</i>	7	3	4
neuveдено	21	11	10

Oddíl III

Oddíl III zabývající se slangovými výrazy zahrnuje dotazníkové položky č. 7 a 8.

Komentář k položce č. 7. Uveď, jak nespisovně nazýváš tyto pojmy, napiš i více názvů: automobil, peníze, mobilní telefon, počítač, facebook, prázdniny.

V položce č. 7 měli respondenti uvést, jak nespisovně nazývají dané pojmy. Žáci uvedli různé výrazy, které svědčí o jejich tvořivosti v používání nespisovných výrazů.

Odpovědi dotazovaných jsou ovlivněny různými faktory, které se odrážejí v jejich odpovědích. K těmto faktorům řadíme věk dotazovaných, neboť žáci staršího školního věku se chtějí odlišit od svých mladších vrstevníků a používají více nespisovných výrazů. V mnoha případech se u nich vyskytují výrazy, které mají svůj původ v cizích jazycích, např. v angličtině jako *car*, *money*, *computer* apod. (viz dále, údaje v tabulkách). Dalším faktorem, který ovlivňuje mluvu žáků, je samotné školní prostředí, v němž se odrážejí vztahy mezi žáky navzájem (žáci v období puberty jsou snadno ovlivnitelní, především svými spolužáky), ale také vztahy mezi žáky a učiteli. Odpovědi dotazovaných se liší i pohlavím respondentů. V tomto případě byla zaznamenána větší četnost nespisovných výrazů u chlapců. Mluvu a používání slangových názvů žáků jistě ovlivňuje i rodina a místo bydliště. Nelze však zapomenout ani na značný vliv médií. Slangové výrazy, které jsme od respondentů získali, jsme zaznamenali do tabulek a vyhodnotili frekvenci jejich užití.

Automobil

Nejčastějším výrazem žáků pro automobil byl uveden neutrální výraz *auto*, který vznikl univerbizací. Druhým nejčetnějším výrazem je *auták*. Další výrazy, které se hojně vyskytovaly, jsou *fáro* či *plečka*. Zaznamenány byly i výrazy jako *kára*, *žihadlo*, *bourák*, *plech*, *mašina*, *šrot*, *popelnice* nebo *kraksnička*. V mluvě žáků se objevil i výraz *car*, který pochází z angličtiny.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin

Srovnání odpovědí dle pohlaví

Když srovnáme výrazy dle pohlaví respondentů, zjistíme, že v počtu výrazu *auto* není rozdíl mezi počtem dívek i chlapců. Tatáž situace nastala i v případě slova *fáro*.

Výrazná převaha chlapců je u výrazu *auták* či *plečka*. Celkově lze u dívek zpozorovat menší míru kreativity při uvádění nespisovných názvů pro slovo automobil. U chlapců byly zaznamenány výrazy, které se u děvčat vůbec nevyskytovaly, a to *bourák*, *mašina*, *plech*, *šrot*, *popelnice*.

Tabulka č. 32: Kvantifikace slangových názvů pro automobil dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>auto</i>	98	49	49
<i>auták</i>	34	2	32
<i>fáro</i>	32	16	16
<i>plečka</i>	28	9	19
<i>kára</i>	13	5	8
<i>žihadlo</i>	12	2	10
<i>car</i>	7	3	4
<i>bourák</i>	4	0	4
<i>mašina</i>	4	0	4
<i>plech</i>	3	0	3
<i>herka</i>	2	1	1
<i>šrot</i>	2	0	2
<i>popelnice</i>	1	0	1
<i>kraksnička</i>	1	1	0

Srovnání odpovědí dle věku

Zhodnotíme-li výrazy dle věku respondentů, zjistíme, že starší žáci uvedli více výrazů než žáci mladší. Důvodem může být to, že starší žáci procházejí pubertou, chtějí se odlišit od svých mladších vrstevníků, proto dávají najevo svoji individualitu. Jen u výrazů *auto* a *auták* je mírná převaha mladších žáků, u všech ostatních výrazů mají výraznou četnost starší žáci (viz tabulka č. 33).

Srovnání odpovědí dle bydliště

Co se týká bydliště respondentů, vykazují žáci z města větší četnost a rozmanitost výrazů. U žáků z vesnice byl zaznamenán větší počet u výrazů *auto* a *plečka*. Anglický výraz *car* se u respondentů z vesnice nevyskytuje, stejně tak jako *bourák*. Menšinový výraz *herka* se objevil pouze u respondentů z vesnice (viz tabulka č. 34).

Tabulka č. 33: Kvantifikace slangových názvů pro automobil dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>auto</i>	98	50	48
<i>auťák</i>	34	19	15
<i>fáro</i>	32	13	19
<i>plečka</i>	28	8	20
<i>kára</i>	13	4	9
<i>žihadlo</i>	12	0	12
<i>car</i>	7	1	6
<i>bourák</i>	4	0	4
<i>mašina</i>	4	0	4
<i>plech</i>	3	1	2
<i>herka</i>	2	0	2
<i>šrot</i>	2	2	0
<i>popelnice</i>	1	0	1
<i>kraksnička</i>	1	0	1

Tabulka č. 34: Kvantifikace slangových názvů pro automobil dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>auto</i>	98	51	47
<i>auťák</i>	34	17	17
<i>fáro</i>	32	10	22
<i>plečka</i>	28	19	9
<i>kára</i>	13	3	10
<i>žihadlo</i>	12	2	10
<i>car</i>	7	0	7
<i>bourák</i>	4	0	4
<i>mašina</i>	4	1	3
<i>plech</i>	3	2	1
<i>herka</i>	2	2	0
<i>šrot</i>	2	1	1
<i>popelnice</i>	1	1	0
<i>kraksnička</i>	1	0	1

Srovnání odpovědí dle navštěvované školy

Z vyhodnocených odpovědí dle charakteru navštěvované školy vyplývá, že univerbizovaný výraz *auto* mírně převažuje u respondentů z vesnické školy, neboť byla zaznamenána i výraznější převaha výrazu *plečka* (výraz je frekventovaný v bydlišti respondentů). U žáků z městské školy převažují slova *fáro*, *kára*, *bourák* a *car*.

Tabulka č. 35: Kvantifikace slangových názvů pro automobil dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>auto</i>	98	52	46
<i>auták</i>	34	14	20
<i>fáro</i>	32	7	25
<i>plečka</i>	28	21	7
<i>kára</i>	13	2	11
<i>žihadlo</i>	12	5	7
<i>car</i>	7	1	6
<i>bourák</i>	4	0	4
<i>mašina</i>	4	2	2
<i>plech</i>	3	1	2
<i>herka</i>	2	1	1
<i>šrot</i>	2	1	1
<i>popelnice</i>	1	0	1
<i>kraksnička</i>	1	0	1

Peníze

Nejfrekventovanějším výrazem pro peníze je u respondentů jednoznačně označení *prachy*, které se poprvé objevilo v 16. století. V pořadí druhým nejčastějším výrazem byl výraz pro peníze, který pochází z angličtiny – *money*. V dnešní době, kdy je kladen velký důraz na výuku jazyků, především angličtiny, není výjimkou, že se v mluvě žáků tato slova hojně vyskytují, a to nejen u označení pro peníze, ale i u jiných slov, která jsme v této práci zkoumali (viz dále). Na dalším místě je uveden stejný výraz – *peníze*. V tomto případě respondenti neuvádějí jiný (nespisovný) výraz. Velká četnost byla zaznamenána u dalšího slova, jež bylo přejato z cizího jazyka – *keše*. Tento výraz pochází z anglického slova „cash“, což znamená „*hotovost, hotové peníze*“.

Dále byly zaznamenány výrazy jako *prašule* a jejich deminutivní forma *prašulky*, ale i *kačky*, *chechtáky*, *lupeny* nebo další deminutivní forma odvozená od peněz – *penízky*. Objevil se i výraz *love*, který má svůj původ v romském jazyce.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů:

Srovnání odpovědí dle pohlaví

Ze srovnání četností odpovědí pro výraz peníze dle pohlaví respondentů lze konstatovat, že dívky používají výrazy spisovnější než chlapci, neboť u nich byla zaznamenána větší četnost téhož slova – *peníze*. Ale srovnáme-li ostatní výrazy, zjistíme, že četnosti jsou poměrně rovnoměrně rozloženy. Výraznější rozdíl byl zpozorován u výrazu *kačky*, který se u chlapců vyskytuje pouze v jednom případě, častěji používají výrazy *lupeny* a *chechtáky*, které se u děvčat nevyskytují. Deminutivní formy jsou zastoupeny stejnoměrně.

Tabulka č. 36: Kvantifikace slangových názvů pro peníze dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>prachy</i>	72	36	36
<i>money</i>	61	29	32
<i>peníze</i>	47	30	17
<i>keše</i>	27	14	13
<i>prašule</i>	19	9	10
<i>love</i>	14	5	9
<i>kačky</i>	13	12	1
<i>lupeny</i>	4	0	4
<i>chechtáky</i>	3	0	3
<i>penízky</i>	2	1	1
<i>prašulky</i>	2	1	1

Srovnání odpovědí dle věku

Při porovnání odpovědí dle věku dotazovaných jsme zjistili, že starší žáci dávají přednost výrazům *prachy*, *love* a výrazům pocházející z angličtiny – *money* a *keše* (cash). Mladší žáci upřednostňují neutrální označení *peníze*, dále pak *prašule*, *kačky* či deminutivní výrazy *prašulky* nebo *penízky*.

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>prachy</i>	72	32	40
<i>money</i>	61	27	34
<i>peníze</i>	47	28	19
<i>keše</i>	27	8	19
<i>prašule</i>	19	13	6
<i>love</i>	14	3	11
<i>kačky</i>	13	11	2
<i>lupeny</i>	4	1	3
<i>chechtáky</i>	3	1	2
<i>penízky</i>	2	2	0
<i>prašulky</i>	2	2	0

Srovnání odpovědí dle bydliště

Jestliže se zaměříme na vyhodnocené odpovědi z hlediska bydliště respondentů, zpozorujeme větší kreativitu u žáků pocházejících z města. Zdůvodnit to lze tím, že ve městě působí na jedince mnoho faktorů, které později ovlivní i způsob jeho vyjadřování. U žáků z vesnice se vyskytly výrazy *chechtáky* a *penízky*, které u žáků z města nebyly zaznamenány. Ti upřednostňují výrazy *keše*, *money*, *prašule* a *love*.

Tabulka č. 38: Kvantifikace slangových názvů pro peníze dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>prachy</i>	72	33	39
<i>money</i>	61	15	46
<i>peníze</i>	47	27	20
<i>keše</i>	27	10	17
<i>prašule</i>	19	8	11
<i>love</i>	14	2	12
<i>kačky</i>	13	9	4
<i>lupeny</i>	4	1	3
<i>chechtáky</i>	3	3	0
<i>penízky</i>	2	2	0
<i>prašulky</i>	2	1	1

Srovnání odpovědí dle navštěvované školy

Stejně jako u předchozího pojmu *automobil* i u výrazu *peníze* prokázali větší míru kreativity žáci z městské základní školy, jejich četnosti převažují u všech uvedených pojmů, kromě výrazu *chechtáky*, který má převahu u žáků z vesnické školy. Výraz *love* se na vesnické škole vůbec nevyskytuje.

Tabulka č. 39: Kvantifikace slangových názvů pro peníze dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>prachy</i>	72	30	42
<i>money</i>	61	19	42
<i>peníze</i>	47	24	23
<i>keše</i>	27	4	23
<i>prašule</i>	19	7	12
<i>love</i>	14	0	14
<i>kačky</i>	13	3	10
<i>lupeny</i>	4	1	3
<i>chechtáky</i>	3	3	0
<i>penízky</i>	2	1	1
<i>prašulky</i>	2	0	2

Mobilní telefon

U tohoto výrazu byl zaznamenán největší počet uvedených výrazů, z nichž se nejčastěji vyskytoval univerbizovaný výraz pocházející z angličtiny – *mobil*. Uvedli ho téměř všichni zúčastnění. Druhým nejčastějším označením je *telefon*, i když významově neodpovídá mobilnímu telefonu, neboť telefon vyžaduje drátové připojení. V dnešní době však tyto přístroje vytlačily bezdrátové mobilní telefony. Dále byl zaznamenán opět výraz mající svůj původ v angličtině, a to *phone*, *mobile* nebo třeba *iphone*. Všechny tyto výrazy mají největší četnost. Zaznamenány byly i ojedinělé výrazy jako *šunt*, *los mobilos*, *tidlifon*, *křáp*, *kraksna*, *dotykáč*, *mobilák*, *mobiláč*, *cihla*, *placka*. Tyto se vyskytovaly u jednoho až tří respondentů. Výrazy *mobilák* a *mobiláč* vznikly od slova *mobil* přidáním maskulinního sufixu *-ák* a *-áč*.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Z porovnání četností dle pohlaví respondentů vyplývá, že nejvíce zastoupeným výrazem u dívek, v porovnání s chlapci, je *mobil* či *telefon*. U chlapců je výrazná převaha anglických výrazů *phone* a *mobile*.

Tabulka č. 40: Kvantifikace slangových názvů pro mobilní telefon dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>mobil</i>	156	86	70
<i>telefon</i>	98	50	48
<i>phone</i>	74	33	41
<i>mobile</i>	38	4	34
<i>iphone</i>	9	5	4
<i>tidlifon</i>	3	1	2
<i>křáp</i>	2	2	0
<i>kraksna</i>	2	1	1
<i>dotýkáč</i>	2	2	0
<i>mobilár</i>	1	0	1
<i>mobiláč</i>	1	0	1
<i>cihla</i>	1	1	0
<i>placka</i>	1	0	1
<i>los mobilos</i>	1	1	0
<i>šunt</i>	1	0	1

Srovnání dle věku

Výraz *mobil* je častěji uveden u mladších žáků. Stejně je tomu i v případě *telefonu*. U starších žáků převládají výrazy pocházející z angličtiny př. *phone*, *mobile*,...

Srovnání dle bydliště

Při srovnání odpovědí žáků dle bydliště jsme zjistili, že např. výraz *mobile* je zastoupen více u žáků z vesnické školy než ze školy městské. Týká se to i ostatních výrazů, které mají původ v angličtině. Žáci z vesnice naopak ve větší míře uvádějí klasický výraz *telefon*.

Tabulka č. 41: Kvantifikace slangových názvů pro mobilní telefon dle věku

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>mobil</i>	156	93	63
<i>telefon</i>	98	57	41
<i>phone</i>	74	25	49
<i>mobile</i>	38	16	22
<i>iphone</i>	9	2	7
<i>tidlifon</i>	3	1	2
<i>křáp</i>	2	2	0
<i>kraksna</i>	2	2	0
<i>dotýkáč</i>	2	1	1
<i>mobilár</i>	1	1	0
<i>mobiláč</i>	1	1	0
<i>cihla</i>	1	0	1
<i>placka</i>	1	0	1
<i>los mobilos</i>	1	1	0
<i>šunt</i>	1	1	0

Tabulka č. 42: Kvantifikace slangových názvů pro mobilní telefon dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>mobil</i>	156	84	72
<i>telefon</i>	98	51	47
<i>phone</i>	74	28	46
<i>mobile</i>	38	12	26
<i>iphone</i>	9	3	6
<i>tidlifon</i>	3	2	1
<i>křáp</i>	2	1	1
<i>kraksna</i>	2	0	2
<i>dotýkáč</i>	2	1	1
<i>mobilár</i>	1	1	0
<i>mobiláč</i>	1	0	1
<i>cihla</i>	1	0	1
<i>placka</i>	1	1	0
<i>los mobilos</i>	1	0	1
<i>šunt</i>	1	1	0

Srovnání dle navštěvované školy

Po srovnání slangových názvů pro označení mobilního telefonu, které žáci uvedli, můžeme konstatovat, že četnosti uvedených názvů se u obou skupin výrazně neliší. Lze si však povšimnout, že žáci z městské školy ve větší míře uváděli pro označení mobilního telefonu slangového výrazu *phone*, který má základ v anglickém jazyce.

Tabulka č. 43: Kvantifikace slangových názvů pro mobilní telefon dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>mobil</i>	156	76	80
<i>telefon</i>	98	54	44
<i>phone</i>	74	28	46
<i>mobile</i>	38	28	10
<i>iphone</i>	9	3	6
<i>tidlifon</i>	3	1	2
<i>křáp</i>	2	1	1
<i>kraksna</i>	2	2	0
<i>dotýkáč</i>	2	1	1
<i>mobilár</i>	1	1	0
<i>mobiláč</i>	1	0	1
<i>cihla</i>	1	0	1
<i>placka</i>	1	1	0
<i>los mobilos</i>	1	0	1
<i>šunt</i>	1	0	1

Počítač

U tohoto výrazu byla největší četnost zaznamenána u výrazu *PC*, který je anglického původu („*personal computer*“ – *osobní počítač*) a vznikl zkrácením. Dalšími výrazy jsou *komp*, *kompl* a *computer*, které pochází taktéž z angličtiny a vznikly počeštěnou zkomoleninou od slova „*computer*“, což znamená počítač. Často se také vyskytovalo zkrácené označení *počák*. Další výrazy jsme zaznamenali v zanedbatelném množství – *pípač*, *miláček*, *póčo*, *krabice*, *bedna*.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Označení *PC* uvedlo více dívek než chlapců. Stejná situace nastala i v případě výrazů *počák* a *kompl*. Naopak chlapci dávají přednost označení *komp* a *computer*. Ojedinelý výraz *póčo* byl zaznamenán pouze u chlapců.

Tabulka č. 44: Kvantifikace slangových názvů pro počítač dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>PC</i>	86	48	38
<i>kompl</i>	81	41	40
<i>počák</i>	75	42	33
<i>komp</i>	72	30	42
<i>computer</i>	12	1	11
<i>póčo</i>	2	0	2
<i>pípač</i>	1	1	0
<i>miláček</i>	1	1	0
<i>krabice</i>	1	0	1
<i>bedna</i>	1	0	1

Srovnání dle věku

Z mezivěkového srovnání zjistíme, že mladší žáci více používají výrazy *PC*, *počák* a *kompl*, zatímco *komp* je zastoupen více u žáků starších společně s výrazem *computer*.

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>PC</i>	86	46	40
<i>kompl</i>	81	44	37
<i>počák</i>	75	46	29
<i>komp</i>	72	33	39
<i>computer</i>	12	4	8
<i>póčo</i>	2	2	0
<i>pípač</i>	1	0	1
<i>miláček</i>	1	1	0
<i>krabice</i>	1	1	0
<i>bedna</i>	1	1	0

Srovnání dle bydliště

Co se týká bydliště dotazovaných, tak na vesnici jsou čtenější výrazy *PC* a *počák*. Ve městě naopak *kompl*. Počty výrazů *komp* a *computer* jsou vyrovnány, a to jak na vesnici, tak ve městě.

Tabulka č. 46: Kvantifikace slangových názvů pro počítač dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>PC</i>	86	46	40
<i>kompl</i>	81	37	44
<i>počák</i>	75	39	36
<i>komp</i>	72	36	36
<i>computer</i>	12	6	6
<i>póčo</i>	2	1	1
<i>pípač</i>	1	0	1
<i>miláček</i>	1	0	1
<i>krabice</i>	1	1	0
<i>bedna</i>	1	1	0

Srovnání dle navštěvované školy

Z hlediska charakteru navštěvované školy nejsou žádné výrazné rozdíly v četnostech uvedených výrazů.

Tabulka č. 47: Kvantifikace slangových názvů pro počítač dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>PC</i>	86	44	42
<i>kompl</i>	81	39	42
<i>počák</i>	75	35	40
<i>komp</i>	72	32	40
<i>computer</i>	12	4	8
<i>póčo</i>	2	1	1
<i>pípač</i>	1	0	1
<i>miláček</i>	1	0	1
<i>krabice</i>	1	1	0
<i>bedna</i>	1	1	0

Facebook

Toto označení pro sociální síť pochází z angličtiny. Téměř všichni respondenti uvedli výraz *face*, který vznikl univerbizací. Druhým nejčtenějším výrazem je *FB*, který vznikl abreviací. Označení *fibičko* vzniklo jako fonická zkratka k *FB*. Zaznamenána byla i zkomolenina *fuckbook*, která v sobě ukrývá velmi vulgární slovo „*fuck*“. Po jednom výrazu pak byly uvedeny: *ksichtobible*, *kniha ksichtů*, ..., které vznikly nejspíš asociací respondentů s fotografiemi, které má každý zaregistrovaný na této sociální síti.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Srovnáme-li výrazy uvedené dle pohlaví, zjistíme, že výraz *FB* je ve větším počtu uveden u dívek. U ostatních výrazů nejsou žádné výrazné rozdíly v jejich četnostech. Ojedinelé výrazy *kniha ksichtů* a *stránka* jsou zastoupeny u chlapců, zatímco další výraz *ksichtobible* u dívek.

Tabulka č. 48: Kvantifikace slangových názvů pro facebook dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>face</i>	148	75	73
<i>FB</i>	68	44	24
<i>fibičko</i>	5	3	2
<i>fuckbook</i>	4	2	2
<i>ksichtobible</i>	1	1	0
<i>kniha ksichtů</i>	1	0	1
<i>stránka</i>	1	0	1

Srovnání dle věku

Co se týká věkového srovnání, tak u nejčteněji se vyskytující výraz *face* převažuje u mladších žáků. Označení *FB* je zastoupeno u obou skupin rovnoměrně. Výrazy *fuckbook* a *ksichtobible* nebyly u mladších žáků zaznamenány. Naopak *kniha ksichtů* a *stránka* se neobjevily u žáků starších.

Tabulka č. 49: Kvantifikace slangových názvů pro facebook dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>face</i>	148	81	67
<i>FB</i>	68	35	33
<i>fibičko</i>	5	3	2
<i>fuckbook</i>	4	0	4
<i>ksichtobible</i>	1	0	1
<i>kniha ksichtů</i>	1	1	0
<i>stránka</i>	1	1	0

Srovnání dle bydliště

Když se zaměříme na vyhodnocené odpovědi dle bydliště respondentů, tak výrazy *face* a *FB* jsou zastoupeny rovnoměrně, ostatní uvedené výrazy se u respondentů z vesnice vůbec nevyskytují.

Tabulka č. 50: Kvantifikace slangových názvů pro facebook dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>face</i>	148	72	76
<i>FB</i>	68	37	31
<i>fibičko</i>	5	0	5
<i>fuckbook</i>	4	0	4
<i>ksichtobible</i>	1	0	1
<i>kniha ksichtů</i>	1	0	1
<i>stránka</i>	1	0	1

Srovnání dle navštěvované školy

V případě srovnání odpovědí dle charakteru navštěvované školy, nastala následující situace: u žáků z městské základní školy byla zaznamenána větší četnost ve výrazech *face* a *FB*. U této skupiny se také objevují výrazy *fuckbook* a *fibičko*, které se u respondentů z vesnické školy nevyskytly.

Tabulka č. 51: Kvantifikace slangových názvů pro facebook dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>face</i>	148	69	79
<i>FB</i>	68	26	42
<i>fibičko</i>	5	0	5
<i>fuckbook</i>	4	0	4
<i>ksichtobible</i>	1	0	1
<i>kniha ksichtů</i>	1	1	0
<i>stránka</i>	1	1	0

Prázdniny

Jako nejčtenější se jeví výraz *prázky*, který vznikl krácením. Podle běžné činnosti žáků v tomto období školního roku jsou nazývány také jako *volno*, *pohoda*, *svoboda*, *dovča* či *dovolená*. Často se objevil i výraz pocházející z angličtiny – *holiday* („prázdniny“). V jednom případě byl zaznamenán výraz *velký víkend* a další anglický výraz *free time* („volný čas“).

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

U dívek ve srovnání s chlapci převažuje výraz *prázky*. Další dva nejvíce uváděné výrazy *volno* a *holiday* jsou rozloženy mezi oběma pohlavími rovnoměrně. Označení *pohoda* a *dovča* se u chlapců vůbec nevyskytují.

Tabulka č. 52: Kvantifikace slangových názvů pro prázdniny dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>prázky</i>	153	80	73
<i>volno</i>	40	21	19
<i>holiday</i>	13	6	7
<i>pohoda</i>	2	2	0
<i>svoboda</i>	2	1	1
<i>dovča</i>	2	2	0
<i>dovolená</i>	1	1	0
<i>velký víkend</i>	1	0	1
<i>free time</i>	1	1	0

Srovnání dle věku

Z hlediska věku je u mladších žáků větší počet těch, ve srovnání s jejich staršími vrstevníky, kteří uvedli výraz *prázky* či *holiday*. Starší žáci častěji uvádějí výraz *volno*.

Tabulka č. 53: Kvantifikace slangových názvů pro prázdniny dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>prázky</i>	153	86	67
<i>volno</i>	40	18	22
<i>holiday</i>	13	8	5
<i>pohoda</i>	2	2	0
<i>svoboda</i>	2	0	2
<i>dovča</i>	2	2	0
<i>dovolená</i>	1	0	1
<i>velký víkend</i>	1	1	0
<i>free time</i>	1	0	1

Srovnání dle bydliště

Dle vyhodnocených výrazů podle bydliště dotazovaných nezjistíme žádný výrazný rozdíl – odpovědi jsou rozloženy rovnoměrně.

Tabulka č. 54: Kvantifikace slangových názvů pro prázdniny dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>prázky</i>	153	78	75
<i>volno</i>	40	20	20
<i>holiday</i>	13	8	5
<i>pohoda</i>	2	1	1
<i>svoboda</i>	2	1	1
<i>dovča</i>	2	1	1
<i>dovolená</i>	1	0	1
<i>velký víkend</i>	1	1	0
<i>free time</i>	1	0	1

Srovnání dle navštěvované školy

V případě rozdělení odpovědí dle charakteru navštěvované školy jsme zjistili, že výraz *prázky* je více zastoupen u žáků z městské základní školy. *Pohoda*, *svoboda* a *dovča* jsou výrazy uvedeny žáky z vesnické školy. Tyto výrazy se u respondentů na škole městské nevyskytují.

Tabulka č. 55: Kvantifikace slangových názvů pro prázdniny dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>prázky</i>	153	63	90
<i>volno</i>	40	19	21
<i>holiday</i>	13	8	5
<i>pohoda</i>	2	2	0
<i>svoboda</i>	2	2	0
<i>dovča</i>	2	2	0
<i>dovolená</i>	1	0	1
<i>velký víkend</i>	1	0	1
<i>free time</i>	1	1	0

Komentář k položce č. 8. Uved', jak nespisovně nazýváš tyto činnosti: učit se, mluvit, spát, jíst, platit, pracovat, hrát na počítači.

V této položce měli respondenti zaznamenat, jak nespisovně nazývají uvedené činnosti. Stejně jako u předchozí položky i zde žáci uvedli mnoho různých výrazů a prokázali tak vysokou míru fantazie v užívání nespisovných výrazů. Rozdělili jsme je podle četností v následujících tabulkách. Žáci mohli uvést i více názvů.

Učit se

Nejčetnějším výrazem pro sloveso *učit se* byl u respondentů výraz *šprtat se*, který ve studentském slangu znamená „*učit se nazpaměť*“, bez pochopení dané látky. Druhým nejpočetnějším výrazem bylo označení *šrotit se*, což znamená přehnaně „*moc se učit*“. Stejný význam má i sloveso *drtit se*, které má v tomto případě přenesený význam. Učit se je však pro mnohé synonymem pro trápení, a proto se hojně objevoval výraz *mučit se*. Avšak někteří žáci si pod činností „*učit se*“ představí nudu, a proto uvedli *nudit se*.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Když srovnáme uvedené výrazy dle pohlaví respondentů, zjistíme, že dívky většinou uváděly výraz *šprtat se*. Naopak u chlapci převažují výrazy *mučit se* a *šrotit se*. Většina chlapců také uvedla *nudit se*. Vyrovnaný počet je u výrazu *drtit se*.

Tabulka č. 56: Kvantifikace slangových názvů pro „učit se“ dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>šprtat se</i>	104	61	43
<i>šrotit se</i>	67	31	36
<i>mučit se</i>	33	13	20
<i>drtit se</i>	22	11	11
<i>nudit se</i>	4	1	3
<i>trkání si do kebuly</i>	1	0	1

Srovnání dle věku

Srovnáme-li vyhodnocené odpovědi dle věku zúčastněných, tak zpozorujeme, že první tři nejčetnější výrazy *šprtat se*, *šrotit se* a *mučit se* jsou více zastoupeny u mladších žáků. *Drtit se* je více zastoupeno u starších žáků.

Tabulka č. 57: Kvantifikace slangových názvů pro „učit se“ dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>šprtat se</i>	104	53	51
<i>šrotit se</i>	67	40	27
<i>mučit se</i>	33	24	9
<i>drtit se</i>	22	8	14
<i>nudit se</i>	4	3	1
<i>trkání si do kebuly</i>	1	1	0

Srovnání dle bydliště

Z hlediska bydliště respondentů nejsou zaznamenány výraznější rozdíly v užívání nejčtetnějších výrazů. *Nudit se* byl uveden pouze respondenty z města, tzn., že se tento výraz na vesnici u zkoumaného vzorku nevyskytuje. Důvodem toho může být skutečnost, že výraz *nudit se* se na vesnici nevyskytuje, může být i ten, že žáci z vesnice jsou více zaměstnáni domácími pracemi, a tudíž nemají čas se při učení nudit.

Tabulka č. 58: Kvantifikace slangových názvů pro „učit se“ dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>šprtát se</i>	104	54	50
<i>šrotit se</i>	67	35	32
<i>mučít se</i>	33	19	14
<i>drtit se</i>	22	12	10
<i>nudit se</i>	4	0	4
<i>trkání si do kebuly</i>	1	1	0

Srovnání dle navštěvované školy

Naopak dle charakteru navštěvované školy vidíme rozdíly – ve městské škole se více používají výrazy *šprtát se*, *šrotit se* a *drtit se*, ve vesnické škole pak *mučít se*. Na vesnické škole se vůbec nevyskytuje výraz *nudit se*.

Tabulka č. 59: Kvantifikace slangových názvů pro „učit se“ dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>šprtát se</i>	104	46	58
<i>šrotit se</i>	67	29	38
<i>mučít se</i>	33	21	12
<i>drtit se</i>	22	6	16
<i>nudit se</i>	4	0	4
<i>trkání si do kebuly</i>	1	1	0

Mluvit

U tohoto slovesa uvedli respondenti mnoho různých výrazů, z nichž nejčetněji je zastoupen výraz *kecat*, který znamená „zbytečně nebo hloupě mluvit“. Druhým nejčastějším výrazem bylo *žvatlat*. Toto sloveso označuje jednu z řečových fází dítěte, kdy se dítě začíná učit mluvit. V dospělé mluvě to znamená „mluvit po dětském způsobu“, tzn. mazlivě. Podobný význam má i další velmi často se vyskytující sloveso *žvanit*. Často byl také uveden expresivní výraz *mlet*, který má tentýž význam jako nejčetnější výraz *kecat*. V menší míře byly uvedeny výrazy jako *žvástat* (nesmyslně mluvit) a *brblat* (nezřetelně mluvit, ale i nadávat). Zaznamenány byly i ojedinělé výrazy *štěbetat*, *blábolit*, *otevírat chlebažnu* a z němčiny pocházející výraz *šprechtit*

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Při srovnání slangových výrazů označujících sloveso *mluvit*, které uvedli chlapci a dívky, zjistíme, že se nevyskytují žádné výrazné rozdíly v jejich užívání. U všech skupin jsou nejvíce zastoupeny výrazy *kecat*, *žvatlat*, *žvanit*, *mlet*, *brblat* a *žvástat*. U dívek však ve srovnání s chlapci mírně dominují výrazy *kecat*, *žvatlat* a *mlet*. Chlapci uvedli větší počet různých výrazů.

Tabulka č. 60: Kvantifikace slangových názvů pro „mluvit“ dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>kecat</i>	107	55	52
<i>žvatlat</i>	58	32	26
<i>žvanit</i>	23	11	12
<i>mlet</i>	18	11	7
<i>žvástat</i>	7	2	5
<i>brblat</i>	6	2	4
<i>štěbetat</i>	1	0	1
<i>blábolit</i>	1	0	1
<i>šprechtit</i>	1	0	1
<i>otevírat chlebažnu</i>	1	0	1

Srovnání dle věku

Z mezivěkového srovnání opět vyplývá velmi vyrovnaný počet četností uvedených slangových názvů. Žáci mladší však předvedli větší kreativitu při tvoření a užívání slangových názvů označujících mluvení a uvedli názvy, které se u starších žáků nevyskytly.

Tabulka č. 61: Kvantifikace slangových názvů pro „mluvit“ dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>kecat</i>	107	56	51
<i>žvatlat</i>	58	34	24
<i>žvanit</i>	23	13	10
<i>mlet</i>	18	9	9
<i>žvástat</i>	7	3	4
<i>brblat</i>	6	5	1
<i>štěbetat</i>	1	1	0
<i>blábolit</i>	1	1	0
<i>šprechtit</i>	1	0	1
<i>otevírat chlebažnu</i>	1	1	0

Srovnání dle bydliště

U srovnání z hlediska bydliště také nezjišťujeme žádné výrazné odlišnosti v užívání slangových názvů označujících mluvení. Pouze žáci z města uvedli více názvů než žáci z vesnice.

Tabulka č. 62: Kvantifikace slangových názvů pro „mluvit“ dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>kecat</i>	107	57	50
<i>žvatlat</i>	58	30	28
<i>žvanit</i>	23	14	9
<i>mlet</i>	18	10	8
<i>žvástat</i>	7	5	2
<i>brblat</i>	6	3	3
<i>štěbetat</i>	1	1	0
<i>blábolit</i>	1	0	1
<i>šprechtit</i>	1	0	1
<i>otevírat chlebažnu</i>	1	0	1

Srovnání dle navštěvované školy

Taktéž při srovnání odpovědí žáků z hlediska venkovské a městské školy neshledáváme výrazné rozdíly v užívání uvedených slangových názvů. Uvedené slangové názvy tedy víceméně ve vyrovnaném počtu užívají jak žáci navštěvující městskou školu, tak žáci navštěvující školu vesnickou.

Tabulka č. 63: Kvantifikace slangových názvů pro „mluvit“ dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci	Zš	četnost žáci	3.	zš
		Kostelec u Holešova		Holešov		
<i>kecat</i>	107	52		55		
<i>žvatlat</i>	58	23		35		
<i>žvanit</i>	23	12		11		
<i>mlet</i>	18	7		11		
<i>žvástat</i>	7	1		6		
<i>brblat</i>	6	2		4		
<i>štěbetat</i>	1	1		0		
<i>blábolit</i>	1	0		1		
<i>šprechtit</i>	1	0		1		
<i>otevírat chlebažnu</i>	1	1		0		

Spát

Také u tohoto výrazu prokázali respondenti značnou míru kreativity. Nejčtenějším výrazem je výraz *chrápat*. Druhým nejvíce zastoupeným označením je zkrácený zastaralý výraz *spat*. Často se objevuje i zhrubělý výraz *chrnět* nebo deminutivní formy jako *spinkat*, *spinuškat* či *chrupkat*. Zaznamenán byl i nářeční výraz *spať*.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Z hlediska srovnání odpovědí dle pohlaví zjistíme zajímavý fakt, a to, že více dívek než chlapců uvedlo výrazy *chrápat* a *spat*. Chlapci používají častěji zhrubělý výraz *chrnět*. Deminutivní výrazy byly zaznamenány ve velké míře pouze u dívek.

Tabulka č. 64: Kvantifikace slangových názvů pro „spát“ dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>chrápat</i>	97	55	42
<i>spat</i>	74	45	29
<i>chnět</i>	30	12	18
<i>spinkat</i>	9	6	3
<i>spat'</i>	3	2	1
<i>spinuškat</i>	2	2	0
<i>chrupkat</i>	2	2	0

Srovnání dle věku

Z mezivěkového srovnání vyplývá, že výrazy *chrápat* a *spat* převládají u mladších žáků, stejně tak jako výraz *chnět*. Nářeční výraz *spat'* se u starších žáků vůbec nevyskytuje. Zdrobnělé tvary jsou rovnoměrně zastoupeny, až na výraz *chrupkat*, který se u mladších žáků nevyskytuje.

Tabulka č. 65: Kvantifikace slangových názvů pro „spát“ dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>chrápat</i>	97	52	45
<i>spat</i>	74	45	29
<i>chnět</i>	30	16	14
<i>spinkat</i>	9	5	4
<i>spat'</i>	3	3	0
<i>spinuškat</i>	2	1	1
<i>chrupkat</i>	2	0	2

Srovnání dle bydliště

Porovnáme-li vyhodnocené výrazy dle bydliště, zjistíme, že respondenti z vesnice použili více všech uvedených výrazů. Jen u výrazu *chrnět* je počet vyrovnáný.

Tabulka č. 66: Kvantifikace slangových názvů pro „spát“ dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>chrápat</i>	97	53	44
<i>spat</i>	74	43	31
<i>chrnět</i>	30	15	15
<i>spinkat</i>	9	8	1
<i>spať</i>	3	3	0
<i>spinuškat</i>	2	2	0
<i>chrupkat</i>	2	2	0

Srovnání dle navštěvované školy

Ze srovnání odpovědí dle charakteru navštěvované školy je zřejmé, že u výrazu *spat* je výrazná převaha respondentů z městské základní školy, podobně jako u výrazu *chrnět*. Deminutivní tvary *spinuškat* a *chrupkat* byly zaznamenány u respondentů na městské škole, zatímco *spinkat* na škole vesnické.

Tabulka č. 67: Kvantifikace slangových názvů pro „spát“ dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>chrápat</i>	97	48	49
<i>spat</i>	74	27	47
<i>chrnět</i>	30	13	17
<i>spinkat</i>	9	7	2
<i>spať</i>	3	2	1
<i>spinuškat</i>	2	0	2
<i>chrupkat</i>	2	0	2

Jíst

Nejčastěji se vyskytujícím výrazem ke slovesu *jíst* je vulgární slovo *žrát*. Na druhém místě je nářeční výraz *jest*. Poměrně vysoký počet jsme zaznamenali u dětského výrazu *papat*, který má v mluvě dospělých expresivní význam a znamená jíst s „labužnickým požitkem“.

Část respondentů sloveso *jíst* nijak spisovně nenazývá, ponechává tvar *jíst* nezměněn. V malé míře byly zaznamenány výrazy *cpát se*, což znamená „nadměrně jíst“, a opět dětské výrazy *hamat* a *papuškat*.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Když vyhodnotíme uvedené výrazy dle pohlaví respondentů, zjistíme, že chlapci dávají přednost vulgárnímu výrazu *žrát*, zatímco u děvčat je převažuje výraz *jest*. Co se týče spisovného výrazu *jíst*, jeho četnost je u obou pohlaví vyrovnaná.

Tabulka č. 68: Kvantifikace slangových názvů pro „jíst“ dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>žrát</i>	95	44	51
<i>jest</i>	67	42	25
<i>papat</i>	33	18	15
<i>jíst</i>	26	13	13
<i>cpát se</i>	3	2	1
<i>hamat</i>	1	0	1
<i>papuškat</i>	1	1	0

Srovnání dle věku

Z hlediska věkového srovnání převyšuje počet mladších žáků ve všech výrazech starší vrstevníky, výjimkou je jen výraz *papuškat*, který je zaznamenán u žáků starších.

Tabulka č. 69: Kvantifikace slangových názvů pro „jíst“ dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>žrát</i>	95	51	44
<i>jest</i>	67	41	26
<i>papat</i>	33	14	19
<i>jíst</i>	26	16	10
<i>cpát se</i>	3	2	1
<i>hamat</i>	1	0	1
<i>papuškat</i>	1	1	0

Srovnání dle bydliště

Zhodnotíme-li odpovědi dle bydliště respondentů, můžeme konstatovat, že žáci ve městě se vyjadřují vulgárněji, neboť je u nich převaha výrazu *žrát* ve srovnání s respondenty z vesnice. Ti naopak dávají přednost dětskému výrazu *papat*.

Tabulka č. 70: Kvantifikace slangových názvů pro „jíst“ dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>žrát</i>	95	34	61
<i>jest</i>	67	36	31
<i>papat</i>	33	22	11
<i>jíst</i>	26	12	14
<i>cpát se</i>	3	1	2
<i>hamat</i>	1	1	0
<i>papuškat</i>	1	1	0

Srovnání dle navštěvované školy

Jestliže se zaměříme na typ školy, tak ve škole městské byl nejvíce uveden výraz *žrát*. Spisovný výraz *jíst* převažuje právě ve škole městské, méně častuje ve škole vesnické. V té má vyšší četnost výraz *papat*.

Tabulka č. 71: Kvantifikace slangových názvů pro „jíst“ dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>žrát</i>	95	37	58
<i>jest</i>	67	32	35
<i>papat</i>	33	20	13
<i>jíst</i>	26	10	16
<i>cpát se</i>	3	2	1
<i>hamat</i>	1	0	1
<i>papuškat</i>	1	1	0

Platit

U zkoumaného slovesa byla zaznamenána největší četnost nespisovného výrazu *cálovat*, který je přejetý z němčiny od slovesa „*zahlen*“ a znamená „*platit*“. Na druhém místě uvádějí respondenti neutrální výraz *platit*. Ponechávají rovněž spisovnou podobu slovesa a pouze opakují zadání. Poměrně frekventovaná je vazba vzniklá multiverbizací *dávat keše*, které má svůj původ v angličtině – od slova „*cash*“ a znamená „*hotové peníze*“. Mnoho respondentů uvedlo hovorový výraz *založit*, ve významu „*půjčit někomu peníze*“.

Někteří dotazovaní si sloveso *platit* spojili s utrácením, a proto uvedli sousloví *vyhazovat peníze do vzduchu* či přenesený expresivní výraz *oškubat*, který znamená „*získat od někoho platbu vyšší než je slušné*“. Uvedeny byly i výrazy *solit* nebo *dávat money*, ovšem v zanedbatelném množství. Výraz *money* má původ v angličtině, kde „*money*“ znamená „*peníze*“.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Při porovnání uvedených výrazů podle pohlaví nezpozorujeme žádné výrazné rozdíly v rozložení četností. Jen hovorový výraz *založit* převažuje u chlapců.

Tabulka č. 72: Kvantifikace slangových názvů pro „*platit*“ dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>cálovat</i>	83	40	43
<i>platit</i>	78	39	39
<i>dávat keše</i>	67	34	33
<i>založit</i>	18	7	11
<i>vyhazovat peníze do vzduchu</i>	9	5	4
<i>solit</i>	2	1	1
<i>oškubat</i>	2	1	1
<i>dávat money</i>	1	1	0

Srovnání dle věku

Tabulka č. 73: Kvantifikace slangových názvů pro „platit“ dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>cálovat</i>	83	43	40
<i>platit</i>	78	41	37
<i>dávat keše</i>	67	33	34
<i>založit</i>	18	8	10
<i>vyhazovat peníze do vzduchu</i>	9	8	0
<i>solit</i>	2	0	2
<i>oškubat</i>	2	0	2
<i>dávat money</i>	1	0	1

Při porovnání výrazů uvedených žáky mladšími a žáky staršími, jsme zaznamenali, že podstatný rozdíl je pouze u výrazu *vyhazovat peníze do vzduchu*, který se vyskytoval jen u žáků mladších, oproti tomu žáci starší také uváděli výrazy, které se u mladších žáků nevyskytovaly, př. *dávat money*, *solit* nebo *oškubat*.

Srovnání dle bydliště

Co se týká odpovědí z hlediska bydliště respondentů, tak ve městě má větší četnost výraz *založit* a výrazy pocházející z cizích jazyků – *cálovat*, *dávat keše* a *dávat money*. Na vesnici se více používá spisovného neutrálního výrazu *platit*.

Tabulka č. 74: Kvantifikace slangových názvů pro „platit“ dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>cálovat</i>	83	39	44
<i>platit</i>	78	43	35
<i>dávat keše</i>	67	26	41
<i>založit</i>	18	6	12
<i>vyhazovat peníze do vzduchu</i>	9	3	6
<i>solit</i>	2	0	2
<i>oškubat</i>	2	1	1
<i>dávat money</i>	1	0	1

Srovnání dle navštěvované školy

Srovnáme-li odpovědi dle typu navštěvované školy, zjistíme, že mezi četnostmi uvedených výrazů nejsou výrazné rozdíly, pouze u školy městské převažují četnosti výrazů, největší rozdíl se objevuje u výrazu *platit*.

Tabulka č. 75: Kvantifikace slangových názvů pro „platit“ dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš	
		Kostelec u Holešova	Holešov
<i>cálovat</i>	83	41	42
<i>platit</i>	78	31	47
<i>dávat keše</i>	67	32	35
<i>založit</i>	18	8	10
<i>vyhazovat peníze do vzduchu</i>	9	2	7
<i>solit</i>	2	0	2
<i>oškubat</i>	2	2	0
<i>dávat money</i>	1	0	1

Pracovat

U slovesa *pracovat* byla zaznamenána nejmenší četnost v počtu uvedených výrazů. Nejvíce respondentů uvedlo expresivní slangový výraz *makat*. Druhým nejčastějším výrazem bylo samotné spisovné sloveso *pracovat*, za ním následuje sloveso *dělat*, ve významu „pracovat“ nebo „mít zaměstnání“. Mnozí respondenti si pod tímto pojmem představovali „velkou námahu“, a proto uvedli výraz *dřít*, které v přeneseném významu znamená „těžce pracovat“. Zaznamenán byl i přejatý výraz z angličtiny *workovat*, který pochází od slova „work“ a znamená „pracovat, dělat,“ nespisovná podoba slova vznikla přidáním koncovky *-ovat*, kterou se většina sloves cizího původu řadí do naší slovní zásoby.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Při vyhodnocování výsledků dle pohlaví, můžeme konstatovat, že chlapci používali často výrazy *makat* nebo *dřít*. Ale také přejatý výraz *workovat*, který se u děvčat nevyskytuje. Dívky naopak ponechávají častěji spisovný výraz *pracovat*.

Tabulka č. 76: Kvantifikace slangových názvů pro „pracovat“ dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>makat</i>	107	50	57
<i>pracovat</i>	45	39	6
<i>dělat</i>	42	23	19
<i>dřít</i>	18	5	13
<i>workovat</i>	4	0	4

Srovnání dle věku

Z hlediska věkového srovnání můžeme zpozorovat výraznou převahu mladších žáků, kteří také uvedli výraz *pracovat*, stejně jako slovesa *dřít* a *dělat*. U starších žáků je více frekventovaný výraz *makat*.

Tabulka č. 77: Kvantifikace slangových názvů pro „pracovat“ dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>makat</i>	107	49	58
<i>pracovat</i>	45	38	7
<i>dělat</i>	42	23	19
<i>dřít</i>	18	10	8
<i>workovat</i>	4	1	3

Srovnání dle bydliště

Na vesnické škole se v porovnání s městskou školou častěji používají výrazy *makat*, *dělat* a *pracovat*. Jak jsme již uvedli, na venkovské škole převažuje výraz *dřít*, neboť žáci z vesnice si výraz *pracovat* často spojovali s velkým množstvím práce, která je mnohdy velmi namáhavá. Výraz *workovat* se na vesnici nevyskytuje.

Tabulka č. 78: Kvantifikace slangových názvů pro „pracovat“ dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>makat</i>	107	59	48
<i>pracovat</i>	45	24	21
<i>dělat</i>	42	22	21
<i>dřít</i>	18	12	6
<i>workovat</i>	4	0	4

Srovnání dle typu navštěvované školy

Posoudíme-li odpovědi z hlediska typu školy, zjistíme, že kromě jednoho výrazu, kterým je slovo *dřít*, je zaznamenána větší četnost u všech výrazů v odpovědích respondentů z městské základní školy.

Tabulka č. 79: Kvantifikace slangových názvů pro „pracovat“ dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci ZŠ Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>makat</i>	107	50	57
<i>pracovat</i>	45	19	26
<i>dělat</i>	42	14	28
<i>dřít</i>	18	11	7
<i>workovat</i>	4	1	3

Hrát na počítači

U spojení *hrát na počítači* výrazu uvedli respondenti mnoho nespisovných podob. Nejčetnějším výrazem je neologismus *pařit*, který znamená „hrát počítačové hry“. Následuje vazba *hrát na počáku*. Velmi frekventovaným výrazem, který se mezi respondenty objevil, je výraz *gemblit*. Tento výraz přejatý z angličtiny má svůj původ ve slově „gamble“, které znamená „hazardně hrát, sázet, riskovat“. Často se vyskytovalo i spojení slov *hrát na kompu*, které souvisí s předchozí položkou, v níž jsme se zabývali tím, jaký jiný výraz žáci používají pro počítač. V malé míře byly zaznamenány výrazy *smažit*, *kalit*, *čumět do počáku*, *serfovat*.

Srovnání odpovědí jednotlivých skupin respondentů

Srovnání dle pohlaví

Když srovnáme odpovědi dle pohlaví respondentů, zjistíme, že neologický vulgární výraz *pařit* výrazně převažuje u chlapců. U dívek naopak mírně převažují vazby *hrát na počáku*, *smažit* a *hrát na kompr*. Výraz *kalit* nebyl u děvčat zpozorován. Naproti tomu vazby *čumět do počáku* a slovo *surfovat* se vůbec nevyskytují u chlapců.

Tabulka č. 80: Kvantifikace slangových názvů pro „hrát na počítači“ dle pohlaví respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost dívky	četnost chlapci
<i>pařit</i>	87	36	51
<i>hrát na počáku</i>	81	42	39
<i>gemblit</i>	45	22	23
<i>hrát na kompu</i>	14	8	6
<i>smažit</i>	5	3	2
<i>kalit</i>	2	0	2
<i>čumět do počáku</i>	2	2	0
<i>surfovat</i>	1	1	0

Srovnání dle věku

Z mezivěkového srovnání vyplývá, že mladší žáci více používají spojení *pařit* a *hrát na počáku*, zatímco jejich starší vrstevníci výraz *smažit* a přejatý výraz *gemblit*. Spojení *čumět do počáku* a výraz *serfovat* se u starších žáků nevyskytují.

Tabulka č. 81: Kvantifikace slangových názvů pro „hrát na počítači“ dle věku respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost mladší žáci	četnost starší žáci
<i>pařit</i>	87	46	41
<i>hrát na počáku</i>	81	45	36
<i>gemblit</i>	45	19	26
<i>hrát na kompu</i>	14	7	7
<i>smažit</i>	5	0	5
<i>kalit</i>	2	1	1
<i>čumět do počáku</i>	2	2	0
<i>surfovat</i>	1	1	0

Srovnání dle bydliště

Ze srovnání výrazů, které žáci uvedli pro označení činnosti „*hrát na počítači*“. Lze konstatovat, že výrazné rozdíly četností užívání v závislosti na bydlišti žáků se vyskytují pouze u výrazu *pařit* a *gemblit*, kde žáci žijící ve městě uvedli větší počet četností užití těchto výrazů oproti žákům, kteří bydlí na vesnici. Žáci pocházející z vesnice například vůbec neuvedli výrazy *čumět do počáku* nebo *serfovat*, které se vyskytly v odpovědích žáků z města.

Tabulka č. 82: Kvantifikace slangových názvů pro „hrát na počítači“ dle bydliště respondentů

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci z vesnice	četnost žáci z města
<i>pařit</i>	87	34	53
<i>hrát na počáku</i>	81	40	41
<i>gemblit</i>	45	15	30
<i>hrát na kompu</i>	14	5	9
<i>smažit</i>	5	2	3
<i>kalit</i>	2	1	1
<i>čumět do počáku</i>	2	0	2
<i>surfovat</i>	1	0	1

Srovnání dle navštěvované školy

Porovnáme-li odpovědi dle hlediska navštěvované školy, můžeme konstatovat, že respondenti z městské školy častěji požívají nespisovné výrazy a slovní spojení než žáci ze školy vesnické.

Výraznější rozdíly se objevují opět pouze u výrazů *pařit* a *gemblit*, kde žáci z městské školy uvedli větší počet četností výskytu a užívání těchto výrazů. Zajímavým faktem je, že žáci z městské školy neuvedli ani v jednom případě užití výrazu *smažit*, který se vyskytuje v mluvě žáků školy vesnické.

Tabulka č. 83: Kvantifikace slangových názvů pro „hrát na počítači“ dle navštěvované školy

slangový výraz	četnost celkem	četnost žáci Zš Kostelec u Holešova	četnost žáci 3. zš Holešov
<i>pařit</i>	87	38	49
<i>hrát na počáku</i>	81	40	41
<i>gemblit</i>	45	18	27
<i>hrát na kompu</i>	14	7	7
<i>smažit</i>	5	5	0
<i>kalit</i>	2	0	2
<i>čumět do počáku</i>	2	1	1
<i>surfovat</i>	1	0	1

9.1 Závěry plynoucí z dotazníkového šetření

Z výsledků výzkumu zjištěných po zpracování dotazníkového šetření, které jsme provedli, vyplývají jevy, na které byl celý výzkum zaměřen, tedy předpokládaná existence rozdílů ve výskytu, frekvenci a způsobech tvoření výrazů užívaných jako pozdravy, oslovení, přezdívky, výrazů vulgárních a slangových. To vše v závislosti na pohlaví, věku, bydlišti a typu navštěvované školy. Existence těchto rozdílů je prokázána a doložena příklady.

Jestliže porovnáme odpovědi na položky týkající se pozdravů, oslovení a přezdívek uvedené v dotazníku v **Oddílu I**, zjistíme, že dívky ve většině případů používají více výrazů deminutivních (*ahojky, ahojik, čusík,...*). Naopak u chlapců bylo zaznamenáno mnoho víceslovných vulgárních výrazů (*zdarec sranec, zdar hňupe,...*). Při oslovování svých vrstevníků se dívky častěji oslovují křestním jménem nebo jeho variantou, zatímco chlapci dávají přednost přezdívkou či příjmením. U obou skupin, chlapců i děvčat, jsme se setkali s přezdívkou. U dívek převažuje přezdívka odvozená od jména nebo jeho varianty (*Kačena, Terezáč,...*), zatímco chlapcům je přidělena přezdívka častěji podle příjmení (*Zaky, Svrša,...*) nebo psychických vlastností (*Adolf*). Chlapci taktéž uvedli i vulgární výrazy (*Debil, Magor,...*). Oslovování spolužáků slovem „vole“ je velmi frekventované a bylo v mírné převaze zaznamenáno u chlapců.

Při srovnání odpovědí dle věku respondentů, zjistíme, že u skupiny mladších žáků jsou často frekventované deminutivní výrazy (*ahojík, ahojka,...*), které se u starších žáků vůbec nevyskytovaly. U nich pak převládají víceslovné vulgární výrazy (*čus píčus*). Při oslovování dávají jak mladší, tak starší žáci přednost křestnímu jménu. Také zde obě skupiny mají svou přezdívku. Přezdívky odvozené od jména byly častěji zaznamenány u starších žáků (*Sýřa*), u mladších žáků převažuje přezdívka podle příjmení. Slovem „vole“ se oslovují převážně žáci starší.

Po srovnání četností výrazů z hlediska bydliště žáků, jsme zjistili, že u žáků z města lze pozorovat větší četnost výrazů, které se u žáků z vesnice neobjevují, a to zejména výrazy deminutivní (*ahojík, čusík*). Při oslovování svých vrstevníků žáci z vesnice častěji volí křestní jméno nebo jeho variantu, jejich spolužáci z města dávají přednost užití přezdívkou. Většina žáků z města i z vesnice má také svou přezdívku. Respondenti z vesnice získali přezdívku podle vzhledu, chování a vlastností, dotazovaní žáci z města mají původ své přezdívkou ve jménu nebo příjmení. Žáci z vesnice také ve své mluvě používají mnohem méně slova „vole“.

Dle charakteru navštěvované školy žáci, kteří navštěvují školu vesnickou, užívají více neformálních výrazů (*ahoj, čau, čus, zdar, nazdar*).

Méně často také užívají víceslovné vulgární výrazy. Ve škole městské má více žáků svoji přezdívku, která je častěji odvozena podle jména nebo příjmení, než ve škole vesnické, kde převažují přezdívky dle vzhledu či chování. Ve škole městské byla prokázána větší četnost u vulgárního oslovení „vole“.

Jestliže zhodnotíme **Oddíl II** v dotazníku, který je zaměřen na výskyt vulgárních slov mezi respondenty, tak dojdeme k následujícím závěrům: chlapců používajících vulgární slova je více než děvčat, ovšem rozdíly nejsou příliš výrazné. Zatímco děvčata používají vulgární slova ve vypjatých situacích, chlapci je považují za základ své každodenní mluvy. Velký rozdíl byl zaznamenán v mezivěkovém srovnání, kdy starší žáci, kteří používají ve své mluvě slova vulgární, jsou ve výrazné převaze nad svými mladšími vrstevníky. Co se týká situace užívání vulgárních slov, mezi mladšími a staršími žáky nepanují výrazné rozdíly. Nejčastěji byl zaznamenán důvod „*když jsem našťvaná(y)*“ a „*když mluvím s kamarády*“.

Porovnáme-li získané odpovědi podle bydliště, zjistíme, že žáci z města jsou mnohem vulgárnější, neboť tato slova používají při běžné komunikaci, zatímco jejich vrstevníci z vesnice víceméně jen emočně vypjatých situacích. Z hlediska vyhodnocení odpovědí podle charakteru navštěvované školy vyplývá, že v městské škole byla zaznamenána větší četnost v používání vulgárních výrazů. Taktéž v tomto případě byla zaznamenána větší četnost z hlediska situace, ve které dotazovaní tato slova používají, a to: „*když jsem našťvaná(y)*“, „*když mluvím s kamarády*“ a „*používám je běžně*“.

Výsledky z **Oddílu III**, který se týká slangových výrazů, jsou následující: dívky používají více spisovných výrazů a jsou méně kreativní než chlapci, např. pro pojem *automobil* užívají nejvíce označení *auto*, zatímco chlapci *plečka*, *žihadlo* či *bourák*. Dalším příkladem je např. označení pro *facebook*, kdy dívky užívají označení *FB*, kdežto chlapci mají pro tento pojem složený výraz *ksichtobible* či *kniha ksichtů*. Dívky dále užívají více výrazů diminutivní povahy (např. *penízky*, *prašulky*,...). Chlapci naopak užívají více zhrubělých výrazů (např. *chrnět*, *žrát*). Při srovnání odpovědí podle bydliště respondentů vykazují větší četnost a rozmanitost uvedených výrazů žáci z města, kteří se vyjadřují vulgárněji. Toto zjištění platí i u respondentů z městské základní školy.

Mnoho uvedených slov v dotazníku vzniklo krácením (*prázky*, *dovča*,...). Jistý vliv má i internacionalizace. Ve vyhodnocených odpovědích se totiž objevila slova pocházející z angličtiny a němčiny, (*cálovat*, *keše*, *many*, *šprechtit*). Větší četnost těchto výrazů byla zaznamenána u starších žáků.

Zkoumaný vzorek respondentů však uvedl k jednotlivým položkám v dotazníku mnoho výrazů a žáci tak předvedli značnou bohatost svého slovníku.

9.2 Srovnání s dalšími výzkumy

Téma žákovského či studentského slangu a mluvy mládeže bylo již mnohokrát zpracováno na různých odborných úrovních. Pro aktualizaci výsledků je vhodné, abychom srovnali výsledky našeho výzkumu s výzkumem zabývajícím se podobnou problematikou. Z dostupné literatury jsme zjistili, že mezi nejstarší výzkumy mluvy mládeže a studentského slangu patří např. práce s názvem *Argot a slangy* Františka Jílka – Oberpfalcera (1934) či práce Lumíra Klimeše – *Dnešní studentský slang* (1957). V současnosti byla tato problematika zpracována v bakalářských či diplomových pracích, př. Pavla Růžičková – *K problematice studentského slangu* (2015) či Martina Hanzlíková – *Specifické výrazy v mluvě studentů středních škol* (2008).

Náš výzkum byl zaměřen na oblast Holešovska, kde byl realizován i výzkum k mé bakalářské práci *Slang v mluvě žáků základní školy* z roku 2013. Jiné výzkumy mluvy mládeže či školního a studentského slangu v této oblasti realizovány nebyly. Ve Zlínském kraji se touto problematikou naposled zabýval pouze Josef Kolařík ve své práci *Mluva mládeže a studentů v Gottwaldově* z roku 1972. Pro účel srovnání výsledků výzkumů bychom tedy mohli použít výsledků výzkumu z roku 2013, avšak tento výzkum zaznamenával pouze slangové názvy vyučovacích předmětů a známek, které nejsou předmětem výzkumu této diplomové práce.

Pro účel srovnání tedy využijeme práci Jany Valouškové s názvem *Aktuální stav studentského slangu na vybraných školách Jihomoravského kraje* z roku 2007. Výsledky tohoto výzkumu nebyly vybrány náhodně. Byly zvoleny jednak proto, že Jihomoravský kraj totiž sousedí s krajem Zlínským, kde se oblast Holešovska nachází a jednak také, že výzkum k této se v určitých částech shoduje s výzkumem naší práce. Oba totiž mimo jiné posuzují dvě stejné oblasti, přezdívky a osobní věci žáků. Po srovnání obou výzkumů konstatujeme, že největší shody se objevují ve slangových pojmenování mobilního telefonu (*foun, mobile, cihla, šunt, placka, ...*), prázdnin (*prázky, volno, ...*) a tvoření přezdívek pomocí fyzického vzhledu (*Gorila, Řepák, ...*)

Odlišnosti se objevují pak zejména ve větším počtu a kreativě uvedených slangových názvů, které se v našem výzkumu neobjevily (slangová pojmenování označující mobilní telefon - *trilobit, ovladač na tank, telefonela...*) a větším množstvím kategorií důvodů vzniku přezdívek, kdy přezdívky rozděluje např. také podle nošeného oblečení, podle výroků či památné události. Tyto rozdíly jsou způsobené také tím, že výzkumný vzorek byl sestaven ze studentů středních škol, kteří jsou schopni vynaložit větší úsilí při tvoření slangových názvů a přezdívek než žáci ze základních škol, kteří tvořili výzkumný vzorek našeho výzkumu.

ZÁVĚR

V diplomové práci s názvem Mluva žáků na vybraných školách na Holešovsku se zaměřením na každodenní komunikaci jsme se zabývali sledováním výskytu různých příkladů pozdravů, přezdívek, vulgárních slov a slangových názvů v mluvě žáků dvou vybraných základních škol. Sledované jevy jsme u žáků dále srovnávali z hlediska pohlaví, věku, bydliště a typu navštěvované školy.

Pro předkládanou diplomovou práci byly stanoveny cíle pro část teoretickou i pro část praktickou. Hlavním cílem teoretické části práce byl obecný popis jazyka, jeho historie, útvarů, slovní zásoby, lexikologie a jejích dílčích disciplín. Zařazení těchto kapitol bylo nutné zejména proto, že praktickou část práce jsme zaměřili zejména na problematiku užívání pozdravů, přezdívek a slangových názvů. Navazujeme zde tedy na souvislost slangu a národního jazyka, slovní zásoby a pozdravů a onomastiky a přezdívek. Tyto poznatky jsme potom také využili v praktické části práce.

Praktickou část jsme věnovali výzkumu, kdy jsme vycházeli z předpokladu, že výskyt sledovaných jevů v komunikaci žáků se bude více či méně lišit v závislosti na pohlaví, věku, bydlišti či charakteru navštěvované školy. Metodou dotazníku jsme se snažili tyto rozdíly zaznamenat a ověřit platnost předpokladů pro výzkum. Tyto předpoklady se nám následně také potvrdily a podrobnější výsledky k této části práce jsou uvedeny v předchozích kapitolách. Na závěr zle jen dodat, že cíle, které jsme si vymezili, byly naplněny.

POUŽITÁ LITERATURA

BACHMANNOVÁ, Jarmila et al. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 604 s. ISBN 80-7106-484-X.

BALUSEK, Vojtěch. *SLANG V MLUVĚ ŽÁKŮ ZÁKLADNÍ ŠKOLY*. Olomouc, 2013. bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta.

BAUER, Alois. *Čeština na dlani: přehled světové a české literatury: český jazyk*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2000. 285, 127 s. ISBN 80-85839-56-3.

BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie: vysokoškolská učebnice*. 1. vyd. Praha: SPN, 1972. 463 s.

CUŘÍN, František et al. *Vývoj českého jazyka a dialektologie: učebnice pro pedagogické instituty*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964. 209 s.

CVRČEK, Václav a kol. *Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. 353 s. ISBN 978-80-246-1743-5

ČECHOVÁ, Marie a kol. *Čeština - řeč a jazyk. 2., přeprac. vyd.* Praha: ISV, 2000. 407 s. ISBN 80-85866-57-9.

ČECHOVÁ, Marie a kol. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.

ČERNÝ, Jiří. *Malé dějiny lingvistiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 239 s. ISBN 80-7178-908-9.

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vydání. Olomouc: Rubico, 2008. 248 stran. ISBN 978-80-7346-093-8.

Český jazyk pro I.-IV. ročník středních škol: (mluvnická a stylistická část). 3. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1997. 279 s. ISBN 80-85937-86-7.

ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. 259 s. ISBN 80-200-0589-7.

- DANEŠ, František et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6.
- DANEŠ, František et al. *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963. 278 s.
- HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě: učebnice pro vys. školy*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980. 192 s.
- HAVRÁNEK, Bohuslav a JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: SPN, 1963. 561 s.
- HAVRÁNEK, Bohuslav, JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. 4. vydání. Praha: SPN, 1981. 592 s.
- HEJSEK, Lukáš a POLÁK, Milan. *Úvod do studia jazyka*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 60 stran. Studijní texty. ISBN 978-80-244-4777-3.
- HUBÁČEK, Jaroslav et al. *Čeština pro učitele*. 4. vyd. Odry. VadeMecum Bohemiae, 2010. 375 s. ISBN 978-80-86041-37-7.
- HUGO, Jan, ed. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. 3., rozš. vyd. Praha: Maxdorf, 2009. 501 s. ISBN 978-80-7345-198-1.
- CHLOUPEK, Jan. *Aspekty dialektu*. Vyd. 1. Brno, 1971.
- JELÍNEK, Jaroslav a STYBLÍK, Vlastimil. *Čtení o českém jazyku*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. 362, s.
- KNAPPOVÁ, Miloslava, 1996. Tvorba přezdivek stále živá. In: MAJTÁN, Milan – František RUŠČÁK: *12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“*. Prešov: Pedagogická fakulta UPJŠ Prešov, Jazykovedný ústav L. Štúra SAV Bratislava. s. 121–125.

KVÍČALOVÁ, Marta, 2014. Současné studentské přezdívky na pražských středních školách. In: MINÁŘOVÁ Eva, Dagmar SOCHOROVÁ a Jitka ZÍTKOVÁ, (eds.). *Vlastní jména v textech a kontextech*. Brno: Masarykova univerzita. s. 90–95. ISBN 978-80-210-6631-1.

MAREŠOVÁ, Hana. *Základy historické mluvnice češtiny: s texty k rozboru*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 129 s. Studijní texty. ISBN 978-80-244-2028-8.

MELICHAR, Jiří. *Český jazyk: Rozš. přehled učiva zákl. šk. s cvičeními a klíčem*. Vyd. 4. Praha: SPN, 1974. 268 s.

MUŽÍKOVÁ, Olga, ed. et al. *Odmaturuj! z českého jazyka*. Vyd. 1. Brno: Didaktis, 2002. 104 s. ISBN 80-86285-36-7.

PLESKALOVÁ, Jana et al. *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. 683 s. ISBN 978-80-200-1523-5.

SGALL, Petr. *Čeština bez příkras*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1992. 181 s. ISBN 80-85467-29-1.

ŠMILAUER, Vladimír. *Nauka o českém jazyku: Pom. kn. pro šk. 2. cyklu*. Vyd. 1. Praha, 1972.

SCHEINOSTOVÁ, Alena, 1999. Přezdívání mezi mládeží. *Čeština doma a ve světě*. Roč. VII, č. 2, s. 113–115. ISSN 1210-9339.

STYBLÍK, Vlastimil et al. *Základní mluvnice českého jazyka*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2004. 243 s. ISBN 80-7235-018-8.

ŠRÁMEK, Rudolf, ed. *Úvod do obecné onomastiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 191 s. ISBN 80-210-2027-X.

VALOUŠKOVÁ, Jana. *Současný stav studentského slangu na vybraných školách Jihomoravského kraje*. Brno, 2007, Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.

Internetové zdroje

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Moravsk%C3%A1_n%C3%A1%C5%99e%C4%8D%C3%AD.png> [cit. 2016-05-17].

URL: < <http://www.aspida.cz/mikroregion-holesovsko>> [cit. 2016-05-17].

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník

DOTAZNÍK

Vážený respondent,

Do rukou se Vám dostává dotazník, který bude sloužit jako výstupní materiál k výzkumu pro mou diplomovou práci, která má za cíl popsat mluvu žáků základní školy. Vyhodnocením dotazníku získáme povědomí, jak mohou být žáci kreativní při vytváření a používání slov či slovních spojení. Dotazník je anonymní, prosím Vás o jeho pravdivé a věcné vyplnění.

Děkuji za spolupráci

Pohlaví: muž / žena

Navštěvovaný ročník: _____

Název školy: _____

I) Pozdravy, oslovení, přezdívky:

1) Napiš, jaké nejčastější pozdravy používáš se svými vrstevníky (spolužáky, kamarády).
(př.: ahoj, čau,...)

2) Uveď, jak nejčastěji oslovuješ své vrstevníky:

a) křestním jménem nebo variantou křestního jména

b) příjmením

c) přezdívkou (pokud ano, přezdívkou napiš a uveď důvod jejího vzniku př.: podle jména, příjmení, vzhledu, chování, vlastností,..., uveď i více příkladů)

3) Máš i ty svou přezdívku? (pokud ano, napiš přezdívku napiš a uveď důvod jejího vzniku
př.: podle jména, příjmení, vzhledu, chování, vlastností,...)

4) Oslovuješ své kamarády či spolužáky slovem „vole“?

- a) ano
- b) ne
- c) nikdy

II) Slova vulgární:

5) Používáš ve své mluvě i slova vulgární (sprostá)?

- a) ano
- b) ne

V jaké situaci používáš vulgární slova? (stručně popiš)

III) Slangové názvy

7) Uveď, jak nespisovně nazýváš tyto pojmy, napiš i více názvů:

Automobil (př.: kára, fáro,...)

Peníze (př.: prachy,...)

Mobilní telefon:

Počítač:

Facebook:

Prázdniny:

8) Uveď, jak nespisovně nazýváš tyto činnosti:

Učit se:

Mluvit:

Spát:

Jíst:

Platit:

Pracovat:

Hrát na počítači:

Anotace diplomové práce

Jméno a příjmení:	Vojtěch Balusek
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Lukáš Hejsek, Ph.D.
Rok obhajoby :	2016

Název práce:	Mluva žáků na vybraných školách na Holešovsku se zaměřením na každodenní komunikaci
Název v angličtině:	Speech of students focused on everyday communication at selected schools in the region of Holešov
Anotace práce:	Práce se zaměřuje na mluvu žáků dvou základních škol na Holešovsku. Posuzuje zejména výběr pozdravů, oslovení a přezdívky, užití a četnost vulgárních názvů a používání a způsoby tvoření slangových názvů vybraných předmětů a činností v mluvě žáků navštěvujících druhý stupeň základních škol, u nichž také sleduje rozdíly v užívání těchto jazykových prostředků mezi pohlavím, věkem, bydlištěm a charakterem navštěvované školy.
Klíčová slova:	pozdravy, přezdívky, slang, slangové názvy
Anotace v angličtině:	The thesis focuses on the speech of students at two elementary schools on Holešovsko region. The thesis assesses the selection of greeting, salutation, and nicknames, use and frequency of vulgar names, used and ways of forming slang names of selected objects and actions in speaking pupils in second level primary schools, in which also monitors the differences in the use between gender, age, place of residence and character attended school.
Klíčová slova v angličtině:	greetings, nicknames, slang, slang names
Přílohy vázané v práci:	Dotazník
Rozsah práce:	96 stran
Jazyk práce:	Čeština